

A reindeer with large, dark antlers is lying in a snowy field. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow that silhouettes the reindeer's head and antlers. The reindeer is facing right, and its fur appears dark against the bright background.

INSIGHT GUIDES

NOORWEGEN

Ter introductie

Van de spectaculaire landschappen van de fjorden aan de westkust tot de ijzige wildernis van het hoge noorden: Noorwegen is een land dat al meer dan een eeuw een grote aantrekkingskracht uitoefent op bezoekers die houden van avontuur en ongerepte natuur. In deze gids maakt u kennis met het land van de fjorden, de middernachtzon en de Vikingen.

Hoe gebruikt u dit boek?

Deze gids is met zorg samengesteld en voert u niet alleen langs alle bezienswaardigheden, maar geeft ook een indruk van het dagelijks leven en de cultuur van het land.

- Het boek opent met *Het beste van Noorwegen*: de topbezienswaardigheden, de beste musea, de mooiste fjorden, de leukste activiteiten en nog veel meer; dit alles om u te helpen bij het maken van uw keuzes.
- Om Noorwegen te kunnen begrijpen, is het nodig dat u iets weet over de geschiedenis, de bevolking en de cultuur van het land. In de eerste hoofdstukken van deze gids komen al deze facetten aan de orde, evenals het buitenleven.

- In het gedeelte *Reizen door Noorwegen* leest u alles over de bezienswaardigheden en activiteiten per regio. Bij de belangrijkste staan in de tekst cijfers of letters die corresponderen met de bijbehorende kaart of plattegrond. Op de beginpagina van elk nieuw hoofdstuk wordt vermeld waar u de betreffende kaart kunt vinden.
- Bepaalde onderwerpen worden nog wat uitgebreider belicht; deze worden in de inhoudsopgave aangeduid met 📖 (*Thema*) en 📌 (*Wetenswaard*).
- Het gedeelte *Reisinformatie* biedt praktische informatie over onder andere vervoer, festivals, gezondheid, klimaat, winkelen, veiligheid, taal en nog veel meer.

De medewerkers

Deze volledig herziene editie is tot stand gekomen onder leiding van Carine Tracanelli en bouwt voort op het uitstekende fundament van eerdere edities, waaraan met name Marie Peyre een grote bijdrage heeft geleverd. Peyre woont sinds 2007 in Noorwegen en is werkzaam als journaliste en redacteur voor verschillende uitgevers in het Verenigd Koninkrijk en de VS. Ze heeft talloze reizen gemaakt door Scandinavië in het algemeen en Noorwegen in het bijzonder. Ze spreekt (bijna) vloeiend Noors, en als ze niet aan het werk is doet ze graag aan skiën, wandelen en fotograferen.

Rowlinson Carter, Inga Wallerius, Bobby Tulloch, Jim Hardy, Karen Fossli, Anita Peltonen, Magdalena Helsztyńska-Stadnik en wijlen Doreen Taylor-Wilkie hebben eveneens aan deze gids meegewerkt.

Deze Nederlandstalige editie is onder verantwoordelijkheid van uitgeverij TreeBooks tot stand gekomen en zal u helpen Noorwegen te ontdekken.

Wij wensen u veel lees- en kijkplezier en een goede reis.

De uitgever.

Inhoud

Inleiding

Het beste van Noorwegen	6
Land van contrasten	17
Een ongetemd land.....	19

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data.....	26
De begintijd	29
Koningen en christenen.....	37
Vierhonderd jaar stilstand	44
De unie met Zweden	51
De grote uittocht	52
Een onafhankelijk, modern land	56
De helden van Telemark	60
Het zwarte goud.....	65
De bevolking van Noorwegen	69
De Noorse taal	72
Noorwegen en de buurlanden	75
Grote ontdekkingsreizigers	77
De Samen: volk van vier naties	81
Folklore: sagen en legenden	86
Dieren in het wild.....	89
Een paradijs voor vogelaars	91
Het buitenleven.....	93
Morgedal en de revival van telemarkskiën	94
Passie voor sport	98
De Holmenkollenschans.....	101
Sportvissen	103

Culinaire genoegens.....	106
Traditionele kunstnijverheid	109
Kunst en cultuur	115
Architectuur	120
Waarom is Noorwegen zo duur? ..	123
Alcohol in Noorwegen.....	125

Reizen door Noorwegen

Inleiding	133
Oslo	139
Alfred Nobels vredesprijs... ..	150
De omgeving van Oslo	155
Het hart van Noorwegen.....	165
Røros en de koperwinning.. ..	170
Bergen en hoogvlakten	175
Vestfold og Telemark en het zuiden	183
Rogaland	193
Stavanger	201
Vestland.....	206
Bergen.....	217
Een schitterende zeereis	229
De Sognefjord en Nordfjord.....	235
Møre og Romsdal.....	243
Een varende natie	250
Trondheim	255
Stiklestad	261
De poolcirkel over	262
Land van de middernachtzon ..	272
Het hoge noorden	275
Spitsbergen (Svalbard)	295

Reisinformatie

Vervoer	304
Praktische informatie	310
Taal.....	321
Lezenswaard	322

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 303.

Fotoverantwoording	323
Colofon	324
Register.....	325

Kaarten

Noorwegen.....	134
Oslo	136
Het centrum van Oslo	140
De omgeving van Oslo.....	156
Het hart van Noorwegen.....	166
Het zuiden van Noorwegen.....	184
Stavanger	202
De zuidwestkust.....	208
Bergen.....	218
De Hurtigruten.....	230
Møre og Romsdal.....	244
Trondheim	256
De poolcirkel over	264
Het hoge noorden	276
Spitsbergen	296

Voorflap Noorwegen
Achterflap Oslo

HET BESTE VAN NOORWEGEN: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

△ **Preikestolen.** De route naar de Preikestolen is een van de populairste wandelingen van Noorwegen. Het uitzicht is onvergetelijk, maar u moet geen last hebben van hoogtevrees. *Zie blz. 196.*

▽ **Oslo.** De hoofdstad is een bruisende stad, met kindvriendelijke musea, uitstekende winkels en restaurants, en een prachtige Opera. *Zie blz. 140.*

△ **Tromsø.** In het 'Parijs van het Noorden' vindt u interessante musea en een mooie kathedraal. De stad is een goed uitgangspunt voor verkenningen van het noorden van het land. *Zie blz. 282.*

▽ **Nationaal park Hardangervidda.** Het grootste bergplateau van Europa en in de zomer een populair wandelgebied. *Zie blz. 175.*

△ **Bergen.** De op één na grootste stad van Noorwegen ligt te midden van eilanden aan de diep ingesneden westkust. Trek voor deze prachtige oude stad met tal van musea, galeries en restaurants ten minste enkele dagen uit. *Zie blz. 217.*

◁ **Trondheim** wordt beschouwd als de historische en religieuze hoofdstad van het land. De stad is gesticht door Olaf Tryggvason. *Zie blz. 255.*

▽ **De fjorden.** De spectaculairste trekpleisters van Noorwegen zijn allemaal verschillend, maar volgens velen is de Geirangerfjord de mooiste. *Zie blz. 245.*

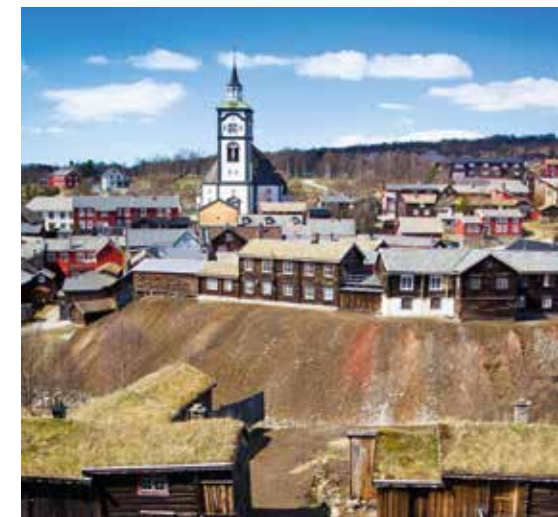

△ **Lofoten.** Het imposante landschap met ruige bergen en witte zandstranden is het handelsmerk van de eilandengroep, waar men leeft van de visserij. *Zie blz. 275.*

▽ **Noordkaap.** Hier bent u op het noordelijkste puntje van Europa beland. *Zie blz. 287.*

▽ **Røros** is een prachtig bewaard gebleven oud mijnstadje met houten huizen met plaggendaken. Het staat op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. *Zie blz. 170.*

De Geirangerfjord staat op de Werelderfgoedlijst van de Unesco.

EEN ONGETEMD LAND

Door de eeuwen heen is de ruige topografie van Noorwegen zowel een uitdaging als een zegen geweest voor de bewoners. Het landschap heeft ook in belangrijke mate de mentaliteit van de Noren gevormd.

Van de honderden eilandjes en rotsen in het zuidelijke Skagerrak tot de spaarzaam begroeiende toendra's van het verre noorden en van de dichte bossen in het oosten tot de diepe fjorden in het westen: het landschap van Noorwegen is buitengewoon afwisselend.

Noorwegen beslaat het westelijke en deels het noordelijke deel van het Scandinavisch schiereiland en heeft (met inbegrip van de archipel Spitsbergen en het eiland Jan Mayen) een oppervlakte van ongeveer 385.155 km². Van zuid naar noord meet het land 1750 km, van west naar oost loopt de breedte sterk uiteen. Ten zuiden van Trondheim dijt Noorwegen het meest uit, maar op het smalste punt, in de buurt van Narvik, is het slechts 6 km breed.

Een van de meest afgelegen delen van Noorwegen is Spitsbergen (Svalbard), 600 km ten noorden van het vasteland, waar ijsberen voorkomen. De archipel heeft als walvisstation en kolenmijn gediend, en ontvangt vandaag de dag toeristen en onderzoekers.

Spectaculaire landschappen

Een groot deel van het land bestaat uit bergen en hoogvlakten. Noorwegen is een van de bergachtigste landen van Europa: vier vijfde van het landoppervlak ligt op een hoogte van minimaal 150 m. De hoogste berg, de Galdhøpiggen in Jotunheimen, meet 2469 m. In dit gebied zijn de meeste hoge toppen van Noorwegen te vinden.

Enkele gletsjers in het land behoren tot de grootste van het Europese vasteland; de Jostedalsbreen is met een oppervlakte van 487 km²

Zomer in Eidsbugarde, Jotunheimen.

de allergrootste. Ongeveer 23 procent van het land is bedekt met bossen. Akkers en weiden nemen slechts 3 procent van Noorwegen in beslag; de rest bestaat uit meren, veenland, moerassen en braakliggende grond.

Het overgrote deel van de bevolking woont langs de kust en in de vele dalen in het binnenland die tijdens de laatste ijstijd zijn uitgeslepen door gletsjers; dezelfde gletsjers die de vele fjorden van Noorwegen hebben geformeerd. Een van de grootste dalen is het 230 km lange Gudbrandsdal, dat zich uitstrekt van Lillehammer in het zuiden tot Dovre in het noorden. De belangrijkste verkeersader tussen Oslo en Trondheim loopt door dit dal. Ten zuiden van het Gudbrandsdal ligt Mjøsa, het grootste meer van Noorwegen.

Fjorden: de ziel van Noorwegen

Een ander natuurlijk hoogtepunt van Noorwegen is de diep ingesneden kustlijn. Deze heeft een lengte van 25.000 km en is daarmee de langste van Europa. Als ook de circa 200.000 eilanden voor de kust nog worden meegeteld, dan is de kustlijn zelfs ruim 83.000 km lang, ongeveer twee keer de omtrek van de aarde. Van Oslo in het zuidoosten tot het poolgebied in het uiterste noorden wordt de kust gekenmerkt door diepe fjorden. De indrukwekkendste daarvan liggen langs de westkust, waar steile bergwanden oprij-

zen uit het water en op elke richel met een stukje bebouwbare grond een boerderijtje staat. De westelijke fjorden beginnen bij Stavanger in het

De Lofoten, voor de noordwestkust van Noorwegen, waren al vóór de tijd van de Vikingen het belangrijkste centrum van de kabeljauwvisserij van Noorwegen – en dat zijn deze eilanden nog steeds.

De Lysefjord, ten oosten van Stavanger.

ENKELE CIJFERS

Hoogste berg: Galdhøpiggen, 2469 m

Langste rivier: Glomma, circa 600 km

Grootste meer: Mjøsa, 368 km²

Grootste gletsjer (op het vasteland):

Jostedalbreen, 487 km²

Grootste stad: Oslo

Stad met de meeste neerslag: Bergen

Bevolkingsomvang: ongeveer 5 miljoen inwoners

Bevolkingsdichtheid: 16 mensen per km²

Natuurlijke hulpbronnen: olie, aardgas, ijzer, koper, vis, hout en waterkracht

Grenzen: Zweden (1619 km), Finland (727 km), Rusland (196 km)

zuiden, dat tegenwoordig het centrum van de Noorse olie-industrie is. In deze omgeving bevindt zich de beroemde Preikestolen (Preekstoel), een imposante rots die meer dan 600 m boven de Lysefjord uittorent. Verder naar het noorden ligt de Hardangerfjord, een van de grootste fjorden van het land. De traditionele muziek en de oude sagen en legenden uit deze streek hebben verschillende reizigers geïnspireerd, onder wie de 19e-eeuwse componist Edvard Grieg.

Nog verder noordwaarts langs de kust ligt de havenstad Bergen, ook wel de toegangspoort tot de fjorden genoemd. Hierna volgen de Sognefjord (de langste en diepste fjord) en de Nordfjord in een gebied met gletsjers, meren en bergmassieven, de Storfjord, waarvan enkele armen ver-

landinwaarts reiken, en ten slotte de Geirangerfjord, volgens velen de mooiste van allemaal.

Noren en de natuur

Het karakter van de Noren is mede gevormd door de topografie van het land: ze hebben zich moeten aanpassen aan de soms loodzware natuurlijke omstandigheden en hebben de elementen moeten trotseren om met de natuurlijke bronnen in hun levensonderhoud te voorzien.

Door de beschutte ankerplaatsen in de fjorden kon Noorwegen uitgroeien tot een grote

Beklimming van een gletsjer in het Jostedal.

De Hardangervidda is het grootste nationale park van het land. Er komen rendieren, poolvossen en sneeuwuilen voor. Het park was als planeet Hoth het decor in de Star Wars-film *The empire strikes back*.

zeevarende natie. Van hieruit voeren de Vikingen naar Schotland, IJsland en de rest van Europa, en hier lagen (en liggen) de thuishavens van de grote Noorse vissersvloot. Tegenwoordig bezit 15 procent van de Noorse huishoudens één of meer boten en is zeilen een van de favoriete vrijetijdsbestedingen.

Dankzij de warme Golfstroom wemelt het van de vis voor de Noorse kust. Vis is dan ook altijd een belangrijk exportproduct geweest; al twaalfhonderd jaar geleden werd stokvis uitgevoerd naar andere Europese landen. In de jaren zestig van de vorige eeuw luidde de ontdekking van olie en aardgas onder de Noordzee een periode van economische bloei in. Hierdoor heeft Noorwegen zich ontwikkeld van een relatief arm land tot een van de rijkste landen ter wereld.

Vanwege de koude winters met zware sneeuwval, het moeilijk begaanbare terrein en

Zeilskiën in de storm, Hardangervidda.

de geïsoleerde ligging van veel gemeenschappen wordt er van oudsher veel geschied in Noorwegen – naar verluidt is skiën een Noorse uitvinding. Ook nu nog wordt wel gezegd dat Noren worden geboren met ski's aan hun voeten.

Als de sneeuw is gesmolten, worden de ski's weer opgeborgen en komen de bergschoenen tevoorschijn: Noren zijn al even fanatieke wandelaars als skiërs. Jotunheimen, waar de hoogste bergen liggen, trekt al bergwandelaars sinds in de 19e eeuw de eerste toeristen naar Noorwegen kwamen. Ook de Hardangervidda, de grootste hoogvlakte van Europa, is een populair wandelgebied. Hier bereidden de ontdekkingsreizigers Roald Amundsen en Fridtjof Nansen zich voor op hun poolexpedities.

Noorderlicht en middernachtzon

Langs de kust van Noorwegen heerst een gematigd zeeklimaat; het is hier veel zachter dan de ligging van het land zou doen vermoeden. Dit is te danken aan de invloed van de Golfstroom. In het binnenland kan het echter bitter koud worden. Zo is Røros een van de koudste plaatsen van Noorwegen: er zijn temperaturen gemeten van -50°C . Circa een derde van het land ligt binnen de poolcirkel. In de winter is op veel plaatsen het noorderlicht te zien, een prachtig natuurverschijnsel waarbij de hemel boven noordelijk Noorwegen

In de zomer zijn de dagen in het hele land lang, maar de middernachtzon is alleen ten noorden van de poolcirkel te zien. Dit fenomeen trekt jaarlijks vele duizenden toeristen naar het noorden van het land, zoals de Noordkaap.

tussen oktober en april fel kan oplichten.

Flora en fauna

Grazend rendier op Spitsbergen.

Bloemen op een van de Vesterålen-eilanden.

DE GEIRANGERFJORD

De befaamde Geirangerfjord en zijn omgeving staan sinds 2005 op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. Dit is een betoverend mooi gebied, waar ver van de open zee watervallen langs steile hellingen in de smalle fjord storten. Tegenwoordig is de Geirangerfjord de op één na belangrijkste bestemming van cruiseschepen van het land (tot wel honderd schepen per jaar). Deze populariteit heeft echter een prijs, want de zorgen over vervuiling nemen toe. Er worden inspanningen gedaan om te voorkomen dat dit kwetsbare gebied schade ondervindt van de duizenden bezoekers die er jaarlijks per schip of met de auto komen.

Noorwegen strekt zich uit over tal van breedtegraden en heeft door zijn gevarieerde topografie en uiteenlopende klimaattypen een grotere verscheidenheid aan habitats dan welk ander land in Europa ook. Dit betekent dat de fauna bijzonder gevarieerd is; in Noorwegen en de kustwaten zijn liefst 60.000 diersoorten geteld.

Ook het aantal plantensoorten is groot. De meest voorkomende boomsoorten zijn dennen, sparren en berken. Hout is een van de belangrijkste natuurlijke hulpbronnen van het land; het wordt vooral gebruikt voor de productie van papier. In de bossen groeien veel mossen en korstmossen, maar ook heide en bessenstruiken, vooral bosbessen en bergbraambessen

BELANGRIJKE DATA

Prehistorie

12.000 jaar geleden

De eerste jagers en verzamelaars vestigen zich in het huidige Noorwegen.

5000-6000 jaar geleden

Eerste landbouwnederzettingen bij de Oslofjord.

Rotstekeningen.

1500-500 v.Chr.

Bronstijd (grafheuvels) en ijzertijd (ijzersmelterijen).

Romeinse tijd

1-400 n.Chr.

Contacten met zuidelijke landen. Ontstaan van het op het Latijnse schrift gebaseerde runenschrift.

Vikingtijdperk (750-1030)

793

Vikingen plunderen het Engelse klooster Lindisfarne. Strooptochten in West-Europa. Daarnaast wordt er ook handel gedreven.

840-866

Vikingen stichten Dublin in 840, plunderen Parijs in 861 en beheersen vanaf 866 een groot deel van Engeland.

872

Koning Harald I Hårfagre wint de slag bij de Hafsfjord.

1001

Volgens de overlevering sticht Leif Eriksson Vinland (Amerika).

1028

Koning Knut van Denemarken bezet Noorwegen.

1030

Koning Olaf sneuvelt in de Slag van Stiklestad. Het christendom verspreidt zich.

1048-1066

Harald Hardråde sticht Oslo (1048). Zijn nederlaag in Engeland in 1066 markeert het einde van het Vikingtijdperk.

Middeleeuwen

1152

Stichting van het eerste bisdom in Nidaros (Trondheim).

12e en 13e eeuw

Tot 1227 burgeroorlogen. Snelle bevolkingsgroei; ontstaan van steden. Veel vrije boeren worden pachters.

Vikingexpeditie.

1299-1343

Onder Håkon V wordt Oslo de hoofdstad. Door huwelijken ontstaat een Noors-Zweedse monarchie.

1349

Ongeveer de helft van de bevolking (180.000 mensen) sterft aan de pest.

1380

Olaf, zoon van Håkon VI, wordt koning van Denemarken en Noorwegen.

1397

Ondertekening 'Unie van de Drie Kronen' (Noorwegen, Zweden, Denemarken).

De Deense tijd

1536

Noorwegen komt onder Deens bewind.

1537

Denemarken legt de reformatie van de Kerk op.

1660

Alleenheerschappij van Frederik III. 440.000 inwoners in 1660; 900.000 in 1801.

1807-1814

Noorwegen en Denemarken steunen Napoleon, resulterend in een havenblokkade. De handel in hout en vis stort in en er heerst hongersnood.

Unie met Zweden

1814

Januari: afscheiding van Denemarken; 17 mei: ondertekening Noorse grondwet in Eidsvoll; 10 oktober: bij de Vrede van Kiel gaan Noorwegen en Zweden een unie vormen.

1825

Begin grote uittocht naar de Verenigde Staten.

1850-1899

Eerste spoorlijn (1854), vakbond (1872) en politieke partijen (1884). Bloeiperiode Noorse kunst, met componist Grieg, schilder Munch en toneelschrijver Ibsen.

1905

Augustus: de unie met Zweden beëindigd.

Onafhankelijkheid

1905

18 november: het Storting (parlement) kiest prins Karel van Denemarken tot koning (Haakon VII) van Noorwegen.

1913

Vrouwenkiesrecht.

1920

Noorwegen sluit zich aan bij de Volkenbond.

1939-1945

Noorwegen verklaart zichzelf neutraal, maar de Duitsers vallen in 1940 binnen. Op 7 juni 1945 keert koning Haakon terug uit ballingschap. Begin van de verzorgingsstaat.

1957

Haakon VII sterft; Olaf V wordt koning.

1960-1970

Begin oliewinning in de Noordzee. De olie brengt Noorwegen grote rijkdom.

1972 en 1994

Noorwegen stemt tegen lidmaatschap EU.

1991

Koning Olaf V wordt opgevolgd door Harald V.

1994

Olympische Winterspelen in Lillehammer.

2000

Oslo viert 1000-jarig bestaan.

2005

De parlementsverkiezingen leiden tot een coalitie onder premier Jens Stoltenberg.

2011

De rechts-extremist Anders Breivik pleegt aanslagen op overheidsgebouwen in Oslo en een jeugdkamp van de Arbeiderspartij op Utøya. Er komen 77 mensen om.

2013

De Conservatieve Partij wint de verkiezingen. Erna Solberg wordt premier.

2016

De Noorse lutherse Kerk staat de kerkelijke inzegening van het homohuwelijk toe. Aanleg van een hekwerk langs de grens met Rusland. Record-aantal uitzettingen van illegale immigranten.

Jonas Gahr Støre, premier van Noorwegen, bij een bijeenkomst van de VN in New York.

2017

Erna Solberg en haar rechtse coalitieregering krijgen opnieuw een mandaat voor vier jaar.

2020

Covid-19 bereikt Noorwegen eind februari; circa 3000 mensen overlijden voordat vaccinatieprogramma's de pandemie onder controle krijgen.

2021

De conservatieve premier Erna Solberg geeft haar nederlaag toe aan de gematigde linkse partij bij de parlementsverkiezingen.

2022

De impasse blijft bestaan tussen milieugroeperingen die eisen dat Noorwegen stopt met toekomstige olie- en gaswinning en de regeringen die willen profiteren van de opbrengsten.

Het Gokstadschip in het
Vikingskipshuset in Oslo.

DE BEGINTIJD

Twee eeuwen lang terroriseerden de Vikingen grote delen van Europa, op zoek naar land, rijkdom en handel, maar ze waren niet de eersten die in dit ruige en koude landschap neerstreken.

Het leven in Noorwegen is altijd sterk beïnvloed geweest door de geografie en het weer. De vroegste tekenen dat hier mensen leefden, dateren van het einde van de laatste ijstijd, rond 10.000 v.Chr. In de noordelijke regio Finnmark leefden mensen van de Komsacultuur afhankelijk van de jacht op zeehonden, terwijl de mensen van de Fosnacultuur, verder naar het zuiden, zowel zeehonden als rendieren jaagden. Beide samenlevingen verbleven dicht bij de kustgebieden die door de Golfstroom werden verwarmd en vermeden het onherbergzame binnenland. Ze waren afhankelijk van vuurstenen voorwerpen en beengereedschap. In Alta lieten de Komsamensen honderden rotstekeningen en tekeningen achter: weergaven van hun manier van leven, die dateren van het zevende tot het derde millennium v.Chr.

Terug in de bronstijd

Naarmate de ijskappen zich verder terugtrokken van de westkust stroomden nieuwe migranten langzaam naar het noorden. Hun komst luidde de Noorse bronstijd (1500–500 v.Chr.) in, een periode die ook een verandering in begrafeniserituelen meebracht. In de steentijd hadden de zogenoemde Strijdbijlvolkten ondiepe aardgraven gegraven, maar deze werden nu vervangen door grafheuvels. De grafkisten die daarin werden geplaatst, waren voorzien van voorwerpen voor het hiernamaals. Zo'n heuvel creëren vereiste een aanzienlijke hoeveelheid arbeid, wat duidt op de aansturing van machtige stamhoofden die het werk konden organiseren. Zij waren mogelijk ook tegelijk priesters. In Zuid-Noorwegen stammen vele rotstekeningen uit deze periode. De Noorse bronstijd wordt echter meer gekarakteriseerd door de ontwikkeling van de

Wapens uit de Vikingtijd in het Lofotr Vikingmuseum in de stad Borg.

landbouw dan door het gebruik van metalen, en vuurstenen werktuigen bleven de norm.

Een stap vooruit, twee stappen terug

Rond 500 v.Chr. werd Noorwegen getroffen door twee nadelige veranderingen: het klimaat verslechterde en de westwaartse migratie van de Kelten door Centraal-Europa.

De eerste verandering dwong de Noren tot meer gevestigde, gemeenschappelijke landbouw om de winteronderkomens en opslagcapaciteit te verbeteren. Elke clan woonde in een groot huis van stenen, turf en hout. De tweede verstoorde de handel met het Middellandse Zeegebied, waardoor de aanvoer van

De Samen hebben hun traditionele manier van leven behouden.

DE SAMEN: VOLK VAN VIER NATIES

Achter het populaire beeld van de Samen, met hun kleurige klederdrachten en grote rendierkuddes, gaat een rijke, complexe cultuur schuil, die de afgelopen decennia een grote opleving heeft doorgemaakt.

De Samen of Lappen, zoals ze ook wel worden genoemd (een naam die ze zelf als beledigend beschouwen), wonen al sinds menseneugenis in Noorwegen. De oudste sporen van hun aanwezigheid dateren van meer dan achtduizend jaar geleden. De naam Samen komt van het woord *sápmi*, waarmee zowel de mensen zelf als hun traditionele grondgebied worden aangeduid. Samenland strekt zich van Idre in Zweden en de aangrenzende gebieden in Noorwegen zuidwaarts uit tot Engerdal in Hedmark; naar het noorden en oosten reikt het tot Utsjoki in Finland, Varanger in Noorwegen en het schiereiland Kola in Rusland. Het bestaat een gebied dat groter is dan Noorwegen en Denemarken samen en er wonen, voorzichtig geschat, 70.000 mensen, van wie ongeveer 45.000 in Noorwegen, voornamelijk in Finnmark.

De Noorse Samen zijn grofweg in drie groepen onder te verdelen. De berg-Samen leven

De rendierhouderij vormt het hart van de Samen-cultuur en beïnvloedt alle aspecten van het leven, inclusief het tijdsbegrip: de Samen kennen acht seizoenen, die gerelateerd zijn aan het gedrag van hun rendieren door het jaar heen.

verspreid in het gebied tussen Varanger en Femunden-meer en voorzien hoofdzakelijk in hun bestaan met het houden van rendieren. De rivier-Samen wonen langs de waterwegen in het binnenland van Finnmark en leven in toenemende mate van landbouw en veeteelt, al halen ze een deel van hun inkomen nog steeds uit jagen, vissen en bessen plukken. De derde groep, de

Samen-vrouw in traditionele klederdracht.

zee-Samen, is het grootst en leeft van de visserij en veeteelt. Hun manier van leven verschilt weinig van die van andere Noren in het noorden.

Een oude cultuur

De Samen zijn er uitstekend in geslaagd hun rijke cultuur en vele unieke tradities te bewaren. Een belangrijke rol speelt hun taal, het Samisch, dat deel uitmaakt van de Fins-Oegrische tak van de Oeraalse taalfamilie en nauw verwant is aan de Oostzeefinse talen.

De zee is van oudsher van groot belang als overvloedige bron van vis en van zeehonden, die waardevolle pelzen leveren. Ook walrusen, met hun kostbare slagstanden, zijn een zeer gewaardeerde buit, vooral onder Samische ambachts-

PASSIE VOOR SPORT

Voor Noren is sport bijna een religie, die zijn stempel het hele jaar door op alle aspecten van het dagelijks leven drukt. Er is plaats voor iedereen, van Olympische kampioenen tot keepers die alleen op zondag in het doel staan.

Wie in wat voor gezelschap dan ook zomaar er-gens in Europa vraagt: 'Zijn hier ook skiërs?', kan van verschillende aanwezigen een bevestigend antwoord verwachten, en misschien ook nog wel een uiteenzetting over de goede kanten van deze sport. Wie diezelfde vraag echter op een zondagmiddag in een van de skicentra in Noorwegen stelt, krijgt heel andere antwoorden te horen: 'Nee, ik werk bij een bank,' 'Wie, ik? Nee, absoluut niet!'

Een manier van leven

Het verschil komt vooral doordat sport in Noorwegen verweven is met het dagelijks leven. Dit wordt zelfs weerspiegeld in de taal. Terwijl er in de meeste Europese talen maar één woord voor sport bestaat, heeft het Noors er twee: *sport* en *idrett*. *Sport* is het overkoepelende begrip waaronder alle vormen van sportbeoefening vallen, het woord *idrett* wordt alleen gebruikt voor taken van sport waarbij de prestatie wordt beperkt door het vermogen van het menselijk lichaam. Paardrijden bijvoorbeeld is geen *idrett*, duiken wel. Er is nog een andere belangrijke nuance: *aktiv* (actief) betekent dat iemand op dat moment meedoet aan wedstrijden in een sport die te boek staat als *idrett*.

Wanneer u aan Noorse skiërs vraagt: 'Zijn hier ook skiërs?', wordt dat dan ook opgevat als een vraag naar mensen die aan wedstrijdskiën doen. Wie die vraag overigens vaak genoeg stelt, zal de verbluffende ontdekking doen dat niet minder dan één op de drie Noren *aktiv* is.

Gek op sport

Dat cijfer weerspiegelt de hoge prioriteit die sport voor de Noren heeft. In Oslo zijn talloze beelden te vinden van Noren in sportposes, zoals

Een fietstochtje met het hele gezin.

het beeld van een skiënde koning Olaf V, van de marathonloopster Grete Waitz en van de schaatser Oscar Mathisen en de kunstrijdster Sonja Henie. Nieuwe flats moeten tegenwoordig volgens de wet zelfs 'opbergruimtes voor sportuitrustingen' hebben. Kranten in de grote steden beconcurreren elkaar vooral met hun sportpagina's en bijna 15 procent van de tv-programma's van de Noorse omroepvereniging is gewijd aan sport.

Bij de Norges Idrettsforbund (NIF, idrettsforbundet.no), de overkoepelende Noorse Sportfederatie, zijn 55 verschillende sportfederaties aangesloten met in totaal meer dan 2,2 miljoen leden (ongeveer 40 procent van de bevolking!). Het motto van deze organisatie luidt dan ook

'Sport voor iedereen'. Topsporters zijn ondergebracht in de categorie 'elite'. Wat de wedstrijd-sport betreft zijn de termen egalitair en elitair derhalve beide van toepassing.

Internationale wedstrijden

De brede basis van Noren die sport als een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding zien, is tevens de kweekvijver voor de 'elite', de sporters die meedoen aan de talloze nationale kampioenschappen en Noorwegen vertegenwoordigen bij internationale sportevenementen. Voor een land

Handbal is een passie in Noorwegen. Het nationale vrouwenteam won in 2008, 2012 en 2024 goud en in 2016 en 2020 brons op de Olympische Spelen. In 2019 en 2024 wonnen de Noorse vrouwen ook het EK en WK.

met zo'n kleine bevolking scoort Noorwegen op sportgebied uitzonderlijk hoog. Van oudsher doen Noren het vooral goed in wintersport en zei-

De medaillespiegel van de Olympische Winterspelen aller tijden wordt aangevoerd door Noorwegen.

DE OLYMPISCHE WINTERPELEN

Noorwegen telt slechts 5,4 miljoen inwoners, maar heeft meer medailles in de geschiedenis van de Olympische Winterspelen behaald dan welk ander land ook. De score bedraagt tot nog toe maar liefst 405 medailles – ver voor de VS, op de tweede plaats met 329, en Duitsland (exclusief de medailles van het voormalige Oosten-West-Duitsland) met 267. Noorwegen behaalde in totaal 148 gouden medailles op de Olympische Winterspelen, ook weer vóór de VS (113) en Duitsland (104).

De beste Winterspelen voor Noorwegen wat betreft gouden medailles tot nu toe waren die in Pyeongchang in 2018, waar het land 39 medailles in de wacht sleepte, waarvan 14 keer goud. Het totaal aantal medailles van

39 was eveneens een record voor Noorwegen op de Winterspelen. Het land eindigde hiermee op de eerste plaats op de medaillespiegel, voor Duitsland (31) en Canada (29). De Noren deden het ook extreem goed op de Winterspelen van 2022 in Beijing. Ze werden eerste in het medailleklasserment, voor Duitsland, en brachten 37 medailles mee naar huis – zestien goud, acht zilver en dertien brons. Tot op heden heeft Noorwegen de meeste medailles gewonnen van alle Winterspelen gecombineerd, met een totaal van 405 medailles, ver voor de Verenigde Staten, die de tweede plaats innemen met 329 medailles.

REIZEN DOOR NOORWEGEN

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld 1).

'Koning Neptunus' zegent passagiers die de poolcirkel passeren.

Noorwegen is een smal, langgerekt land, dat zich van het noorden van het Europese vasteland tot ver boven de poolcirkel uitstrekt. De vroegere hoofdstad Trondheim ligt 500 km van de huidige hoofdstad Oslo, maar dat is slechts op een kwart van de totale lengte van de diep ingesneden kustlijn. Oslo ligt even ver van Monaco als van de Noordkaap, terwijl de eilanden van Spitsbergen (Svalbard), die de noordelijkste buitenpost van het land vormen, nog eens honderden kilometers noordelijker liggen. Met een bevolking van slechts 5,4 miljoen mensen heeft Noorwegen ruimte in overvloed.

Al heel lang zijn de Noren – zoals ook de Vikingen bewezen – uitstekende zeelieden. Tegenwoordig spelen de schepen van Hurtigruten en andere veerboten een grote rol langs de kust en in de fjorden. Op het land zijn zelfs de meest geïsoleerde gemeenschappen door middel van spoorlijnen, wegen, bruggen over fjorden en tunnels door bergen en onder de zeebodem ontsloten.

Het landschap is spectaculair en zeer afwisselend, met bergen, zee, fjorden en bossen. Oslo, Stavanger, Bergen, Trondheim en Tromsø zijn kleine, overzichtelijke steden. De bevolking is hartelijk en het klimaat veel minder koud dan de noordelijke ligging van het land doet vermoeden. Dankzij de warme Golfstroom is de zee langs de westelijke kustlijn het hele jaar door ijsvrij.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw bracht de olie welvaart, waardoor de levensstandaard nu een van de hoogste ter wereld is. Dat heeft echter niets veranderd aan de grote liefde voor de natuur en het buitenleven van de Noren. Noorwegen is de ultieme vakantiebestemming, met eindeloos veel ruimte voor wandelingen en skitochten in een heerlijk frisse lucht.

N.B. In 2020 zijn de provincies in Noorwegen herverdeeld. Hieronder vindt u de nieuwe (en tussen haakjes de oude) provincienamen. Trøndelag (Nord en Sør Trøndelag); Vestland (Hordaland en Sogn og Fjordane); Agder (Austen Vest-Agder); Vestfold og Telemark (Vestfold en Telemark); Innlandet (Oppland en Hedmark); Viken (Buskerud, Akershus en Østfold); Troms og Finnmark (Troms en Finnmark). Oslo, Rogaland, Nordland en Møre og Romsdal zijn ongewijzigd gebleven. Vanwege de recente overgang hebben wij besloten in deze uitgave de oude namen (ook) nog te gebruiken. Tevens treft u meer informatie aan in de desbetreffende hoofdstukken.

De Atlanterhavsveien (Atlantische Weg) in Møre og Romsdal.

HET HART VAN NOORWEGEN

Vanaf het Mjøsmeer strekt het hart van Noorwegen zich oostwaarts uit tot het ongerepte gebied rond het kopermijnstadje Røros, en noordwaarts naar de typisch Noorse Dovrefjell.

Het hart van het land wordt gevormd door de provincie **Innlandet** (de samenvoeging in 2020 van de provincies Oppland en Hedmark). De belangrijkste geografische kenmerken zijn het Mjøsmeer (het grootste meer van het land), het hoge Dovrefjellmassief en de lange, diagonale valleien Gudbrandsdalen en Østerdalen.

Dit is het breedste deel van Noorwegen. De rechte, smalle dalen strekken zich uit van het zuidoosten naar het noordwesten. Langs de rivieren die er doorheen stromen ligt vruchtbare landbouwgrond, die hoger op de hellingen overgaat in bos. Nog hoger, boven de boomgrens, liggen kale hellingen, spaarzaam begroeid met gras, die wandel- en skimogelijkheden bieden.

Met de bus kan het lastig zijn om de meer afgelegen dorpen te bereiken, hoe goed het Noorse busnetwerk ook is, maar met de auto kunt u hier prachtig toeren. Terwijl de weg stijgt en daalt en de ene lus na de andere beschrijft, lijkt het ene uitzicht haast nog mooier dan het andere. Sommige hogergelegen plateaus zijn overigens gemakkelijker te bereiken met de trein, die diep in dit gebied doordringt en bij stationnetjes op de lijn Oslo-Trondheim stopt – deze spoorlijn is bijna even spectaculair als het befaamde traject Oslo-Bergen.

Mjøsmeer en Mjøsabyen

Het **Mjøsmeer** ❶ strekt zich ongeveer 150 km ten noorden van Oslo uit

en loopt van het zuidoosten naar het noordwesten. Een van de beste manieren om het meer en de omgeving te zien is met de oude raderstoomboot **Skibladner** (www.skibladner.no, eind jun.-half aug. di. t/m zo.). De boot werd in 1856 in gebruik genomen; de route sloot aan op die van de eerste spoorlijn van Noorwegen, tussen Oslo en Eidsvoll. Wanneer hij niet vaart, ligt de boot aangemeerd in Gjøvik aan de westoever van het meer.

Rond het Mjøsmeer ligt een van de vruchtbaarste gebieden van Noorwe-

Bezienswaardigheden

Mjøsmeer
Lillehammer
Trysil
Rondane Nationaal Park
Røros

Kaart blz. 166

Het Mjøsmeer.

gen. Verspreid in het dichtbeboste, licht glooiende heuvelland staan grote boerderijen. Op het breedste punt (circa 17 km) van het Mjøsmeer ligt het mooie eiland **Helgøya**, waar op het zuidelijkste punt een grafheuvel ligt die deel uitmaakt van het historische Hovinsholm, vanaf de tijd van de Vikingen tot 1723 een koninklijk landgoed.

De drie grootste plaatsen aan het meer zijn Hamar en Lillehammer op de oost- en Gjøvik op de westoever. Een brug over het meer, ongeveer halverwege Hamar en Lillehammer, verbindt deze gemeenten tot een eenheid die de naam **Mjøsabyen** heeft gekregen.

In de middeleeuwen was **Hamar** ② het centrum van het rooms-katholicisme in Noorwegen; hier zetelde de bisschop. Het was een rijke plaats, waar een grote kathedraal stond. De ondergang van Hamar werd ingeluid in 1537, toen de Denen de bisschop gevangennamen en wegvoerden, en werd dertig jaar later bezegeld doordat de Zweden de stad platbrandden. De overblijfselen van de kathedraal op **Domkirkeodden** (Kathedraalspunt, www.domkirkeodden.no, half mei-half sep.) worden beschermd door een fraaie glazen constructie, ontworpen door de Noorse architect Sverre Fehn.

Er is ook een **Emigratiemuseum** in Hamar (www.utvandremuseet.no, zomerseizoen: di. t/m vr. 9.00-15.00 uur, winterseizoen alleen op afspraak). Het **Kirsten Flagstadmuseum** (www.kirstenflagstad.no, mei, sep.-okt. di. t/m zo. 12.00-15.00, jun.-aug. di. t/m zo. 11.00-17.00 uur, de rest van het jaar alleen open voor rondleidingen) is gevestigd in het huis waar operazangeres Kirsten Flagstad haar jeugd heeft doorgebracht.

Met de komst van de spoorlijn begon Hamar in de 19e eeuw weer economisch sterker te worden. De grote reparatiewerkplaats voor locomotieven bestaat niet meer, maar het in 1896 opgerichte **Norsk Jernbanemuseum** (Noors Spoorwegmuseum, www.jernbanemuseet.no, jun.-aug. dagelijks open 11.00-15.00, op zo. tot 16.00 uur, sep.-mei op ma. gesloten) herinnert nog wel aan die tijd. De trots van het museum is de in 1861 door George Stephenson gebouwde stoomlocomotief **Caroline**. Bezoekers kunnen een ritje over een smalspoor maken.

Het markante **schaatsstadion** (hele jaar open), dat de vorm van een Viking-schip heeft, is gebouwd voor de Olympische Winterspelen van 1994. Verder herbergt deze regio zeven van de acht destilleerderijen van het land. Circa 18 km ten oosten van Hamar, richting Elverum, staat de **Løiten Brænderi** (rondleidingen), waar de bekende aquavit vandaan komt. In Løten stond ook de wieg van schilder Edvard Munch.

Lillehammer

De grootste van de drie Mjøsabyen-steden is **Lillehammer** ③. Het ligt aan de noordpunt van het meer, waar het meer versmalt en overgaat in de rivier de Lågen. Lillehammer is de grootste stad in het Gudbrandsdalen en maakte naam als de locatie van de Olympische Winterspelen van 1994. Voor die gelegenheid werden er een afdalingspiste op de nabijgelegen **Hafjell** en 500 km aan langlaufroutes aangelegd. Tot de faciliteiten – die overigens nog steeds in gebruik zijn – behoorden ook het ijs-hockeystadion in Gjøvik, de enige bobsleebaan van Scandinavië die

kunstmatig kan worden bevroren (bij Hunderfossen), en een skischans boven Lillehammer zelf.

Maihaugen

De grootste attractie in de zomer is het openluchtmuseum **Maihaugen** (www.maihaugen.no, mei-aug. dagelijks open, sep.-mei di. t/m zo., wisselende openingstijden). Op een terrein van 40 ha staan 120 bouwwerken uit de hele regio, waaronder een staafkerk en twee boerderijen. Het museum is het levenswerk van Anders Sandvig, een tandarts met tuberculose die, toen hij in 1885 naar Lillehammer verhuisde, een levensverwachting van hooguit twee jaar had. In 1887 stichtte hij het museum; de zuivere lucht in deze omgeving deed hem zo goed dat hij nog 65 jaar leefde – hij stierf in 1950. Afgezien van de gebouwen, die de periode van de middeleeuwen tot en met de 19e eeuw bestrijken, bezit het openluchtmuseum ook nog dertigduizend voorwerpen die grotendeels door Sandvig zijn verzameld. In de zomer zijn er geregeld demonstraties van oude ambachten en vaardigheden.

Helder licht

Het bijzondere licht in Lillehammer en omgeving heeft door de jaren heen veel kunstenaars naar het gebied gelokt. Het stadje kan dan ook bogen op een imposant museum, het **Lillehammer Kunstmuseum** (lillehammerkunstmuseum.com, sep.-mei di. t/m zo. 11.00-16.00 uur, jun.-aug. dagelijks open 10.00-17.00 uur), waar werken te zien zijn van Hans Gude, J.C. Dahl, Adolph Tidemand, Christian Krohg en de beroemdste Noorse kunstenaar, Edvard Munch.

Een naam die gekoesterd wordt in Lillehammer is die van de in Denemarken geboren Sigrid Undset (1882-1949), winnares van de Nobelprijs voor Literatuur in 1928. Ze kwam in 1919 in deze stad wonen. Haar huis, 'Bjerkebæk' (**Sigrid Undsets Hjem**, bjerkebek.no, eind

mei-aug. dagelijks open 10.00-17.00, sep. za.-zo. 10.00-17.00 uur), bestaat uit twee houten boerderijen die vanuit het Gudbrandsdalen hierheen zijn verplaatst. In de grootste winkelstraat van Lillehammer staat een standbeeld van haar.

In **Aulestad** ④, ongeveer 10 km van Lillehammer, heeft de Noorse auteur en toneelschrijver Bjørnstjerne Bjørnson (*zie blz. 117*) gewoond. Hij was een van de drijvende krachten achter de bourgeois nationalistische beweging in de 19e eeuw. In 1870 schreef hij *Ja, vielsker dette landet* (Ja, wij houden van dit land), dat later het Noorse volkslied zou worden. Bjørnson zette zich tevens in voor het opvoeren van Noorse in plaats van Deense toneelstukken in de theaters. In 1903 won hij de Nobelprijs voor Literatuur. Zijn huis is sinds zijn dood onveranderd gebleven (aulestad.no, eind mei-aug. dagelijks open 10.00-17.00, sep. alleen za.-zo. 11.00-16.00 uur).

Ook voor jonge bezoekers heeft Lillehammer veel te bieden. Aan de rand van de stad ligt **Lilleputthammer** (www.lilleputthammer.no, wisselende

openingstijden, kijk op de website), waar de hoofdstraat van Lillehammer, Storgata, uit de jaren dertig van de vorige eeuw op een kwart van de ware grootte is nagebouwd. Sommige winkels zijn geopend voor publiek. Eveneens leuk voor kinderen is het **Hunderfossen Familiepark** ⑤ (www.hunderfossen.no, eind mei.-aug. dagelijks open 10.00-18.00 uur) ten noorden van de stad, waar de grootste trol (van kunststof) ter wereld staat. De nabijgelegen **bobsleebaan** is gebouwd voor de Winterspelen van 1994 en biedt in de zomer 'droge' ritten voor toeristen (www.olympiaparken.no, wisselende openingstijden).

Het Østerdalen

Ten oosten van het Mjøsmeer ligt het **Østerdalen**, dat min of meer evenwijdig aan het Gudbrandsdalen de bergen doorsnijdt. Op sommige plaatsen is het dal smal, met aan beide kanten schier eindeloze bossen, soms onderbroken door perceeltjes boerenland. Het dal begint bij **Elverum** ⑥ en loopt 250 km naar het noorden, waarbij het steeds

Langlaufen

Elke winter wordt er tussen Lillehammer en Rena een lange-afstandswedstrijd langlaufen gehouden, de Birkebeiner Race. Deze is genoemd naar een barre tocht die de koningsgezinde Birkebeiner in 1206 maakten om Håkon Håkonsson, de jonge erfgenaam van de troon, te redden. De Birkebeiner waren zo arm dat hun schoenen waren gemaakt van berkebast (*birke* in het Noors) – vandaar hun naam.

Skiër in Lillehammer.

Sleeën in Lillehammer.

RØROS EN DE KOPERWINNING

Het stadje Røros, waar de mijnen tot 1972 in bedrijf waren, is in zijn totaliteit bewaard gebleven en uitgeroepen tot werelderfgoed.

Røros was vroeger een typisch mijnstadje, waar het leven geheel draaide om de winning van koper. De plaats ligt geïsoleerd, wordt omringd door bergen en ligt op 600 m hoogte; de winters kunnen er extreem koud zijn. Røros heeft zijn bestaan uitsluitend te danken aan de ontdekking van koper, dat hier driehonderd jaar geleden voor het eerst werd gewonnen. De laatste mijn sloot in 1972.

Het stadje belichaamt destijds de industrialisatie. Slakkenbergen en een smelterij vormden de achtergrond voor de piepkleine huisjes van de mijnwerkers, waar ze met dikwijls grote gezinnen woonden. Wel bezaten de meeste mijnwerkers wat grond en een paar stuks vee, die voor de melk en het vlees werden gehouden. Wie hoger in de hiërarchie van de mijnbouwonderneming stond, woonde verder weg van de smelterij en de slakkenhopen.

De desastreuze branden die veel steden en dorpen met houten huizen hebben geteisterd, zijn Røros altijd bespaard gebleven. Tegenwoordig biedt het centrum een unieke aanblik. Vrijwel de hele

Karakteristiek plaggendak in Røros.

plaats valt onder de Noorse variant van Monumentenzorg en is zelfs uitgeroepen tot werelderfgoed (www.worldheritageroros.no). Deuren, ramen en kleurschema's moeten aan de wettelijke eisen voldoen, de panden mogen niet onbewoond blijven en er geldt een streng beleid voor reclame-uitingen.

Het opvallendste bouwwerk van het stadje is de stenen kerk (Bergstadens Ziir, roroskirke.no, eind jun.-half aug. ma. t/m za., 10.00-16.00, zo. 12.30-14.30, begin jun. en half aug.-half sep. ma. t/m za. 11.00-13.00, rest van het jaar alleen za. 11.00-13.00 uur), die in 1784 in gebruik werd genomen en in de plaats kwam van een houten kerk uit 1650. Het interieur, met schilderijen van geestelijken en mijnindustrieën, weerspiegelt het leven in de mijnbouwgemeenschap. Iedere zondag werd er gebeden voor het bedrijf en de directieuren.

De smelterij (*smelthytta*, www.rorosmuseet.no, hele jaar open, rondleiding in het Engels half jun.-half aug. dagelijks 11.00 uur) was het hart van de onderneming en het middelpunt van de stad. De bel die aan het begin en eind van elke dienst klonk is er nog steeds. De gerenoveerde smelterij is nu een museum. De buitenkant ziet er nog hetzelfde uit als in 1889, binnen is een tentoonstelling te zien over het leven in de stad, de mijnbouwtechnieken in Europa in de 18e en 19e eeuw, de cultuur van de zuidelijke Lapse samenleving en aspecten van de samenleving in Røros en omgeving. Een en ander wordt verduidelijkt aan de hand van maquettes.

Een van de interessantste onderdelen van het museum is een reeks werkende modellen op een schaal van 1:10, die laten zien hoe men vroeger gebruikmaakte van waterkracht, paardenkracht en mankracht. In het verleden werden zulke schaalmodellen gemaakt om te zien of een nieuwe techniek of nieuwe installatie werkte; de huidige replica's passen dus in een oude traditie.

Ongeveer 13 km van Røros ligt de Olavsgruva (Olafmijn, half jun.-half aug. dagelijks open 10.00-17.00, rest van het jaar alleen rondleiding do. en za. 15.00 uur), die dienstdoet als museum. Bezoekers worden tot een diepte van 50 m onder de grond rondgeleid. Tot 1880, toen voor het eerst dynamiet werd toegepast, gebruikten de mijnwerkers grote houtvuren om de rotsen te laten barsten.

breder en opener wordt. Over de hele lengte stroomt de langste rivier van Noorwegen, de **Glomma**, waar zowel de spoorlijn als de E3 langs lopen.

Elverum is een van de belangrijkste verkeersknooppunten van Noorwegen. Van hieruit lopen wegen naar Hamar in het westen, Kongsvinger in het zuiden en Trysil in het noordoosten. Een van de bezienswaardigheden is het goed bewaard gebleven **Terningen-bastion**, dat in 1673 is gebouwd. Een monument herinnert aan de befaamdste episode uit de geschiedenis van de stad: de felle gevechten in april 1940, waardoor het Duitse leger net lang genoeg werd opgehouden om de koning en leden van de regering de kans te geven naar het noorden te ontsnappen; maar al snel waren ze gedwongen het land te ontvluchten en vertrokken per schip naar Groot-Brittannië. Vanuit hun ballingschap leverden ze een grote bijdrage aan de bevrijding van Noorwegen.

Er zijn twee grote musea in Elverum. Het **Glomdalsmuseet** (www.glomdalsmuseet.no, dagelijks open, jul.-half aug. 10.00-17.00, rest van het jaar 10.00-16.00 uur) is in 1911 gesticht en bestaat uit 88 traditionele gebouwen die vanuit het Østerdalen en Solør hierheen zijn gebracht. De overdekte tentoonstelling telt drie afdelingen – het leven van de boeren, vervoer en communicatie, en oude ambachten. Het museum kunt u een kijkje in het leven in het Østerdalen tussen 1870 en 1900. Verder bezit het voorwerpen uit de steentijd en de Vikingtijd en is er een openluchttheater.

Het **Norsk Skogmuseum** (Noors Bosbouwmuseum, www.skogmus.no, dagelijks open, jul.-half aug. 10.00-17.00, rest van het jaar 10.00-16.00 uur) is gewijd aan de bosbouw, jacht en visserij. Ook is er een aquarium. In het hoofdgebouw wordt aandacht besteed aan de geologie en de fauna van dit gebied. Het grootste deel van de openluchtcollectie bevindt zich op het eilandje Prestøya in de rivier de Glomma.

Skiën in Trysil

Verder naar het noordoosten, bij de Zweedse grens, ligt **Trysil** Ⓞ, de grootste wintersportplaats van Noorwegen. In de zomer komen er liefhebbers van deltavliegen, wildwatervaren en kanoeën. Ook kunt u er trektochten door de bergen maken, waarbij de bagage door honden wordt vervoerd.

Ten noorden van Elverum (langs de E3) liggen maar weinig plaatsen van betekenis; dit gebied wordt nauwelijks door toeristen bezocht en is ideaal voor avontuurlijke tochten.

Bij **Koppang** kunt u weg 30 nemen, een alternatieve route naar het noorden langs het Storsjøenmeer. Deze komt bij **Tynset** weer uit op de E3. Ten noordwesten van Tynset liggen Kvikne en Bjørgan, waar in de predikantswoning Bjørnstjerne Bjørnson werd geboren.

Een andere mogelijkheid is weg 219, die van **Atna**, ongeveer 30 km ten noorden van Koppang, naar het westen loopt. De rit voert door de uitlopers van de ruige bergen van **Rondane**, die een hoogte van 1800 m bereiken. Bij Enden komt weg 219 uit op weg 27, die vanaf

Tip

Wie meer wil weten over de geschiedenis van de Olympische Spelen kan een bezoek brengen aan het Norges Olympiske Museum in Håkons Hall, Lillehammer (ol.museum.no, zie voor de openingstijden de website).

Trein in het Østerdalen.

HET HOGE NOORDEN

Het einddoel van veel bezoekers van het hoge noorden is de Noordkaap, het bijna noordelijkste punt van Europa. Onderweg kunt u een bezoek brengen aan de Lofoten of de uitgestrekte Finnmarksvidda doorkruisen.

Vanaf het vasteland gezien, over de brede Vestfjord heen, vormen de **Lofoten** een imposante muur van bergpieken die loodrecht uit de zee lijken op te rijzen. Aan de westkant van deze 112 km lange archipel, die zich van het eilandje Røst in het zuiden uitstrekt tot de smalle Raftsundet in het noorden, vormen de bergen een machtige bescherming tegen het geweld van de Noordelijke IJszee. In de winter is deze kust een van de stormachtigste van Europa, terwijl de eilanden in de zomer door hun onovertroffen schoonheid belangrijke toeristische attracties zijn. De middernachtzon is er van 27 mei tot 17 juli te zien.

Tussen de bergen, waarvan de gesteenten tot de oudste ter wereld behoren, liggen stukken vruchtbaar boerenland, fjorden en diepe ravijnen; verspreid langs de kust bevinden zich witte stranden, vissersdorpen en enkele grotere plaatsen.

Een fenomeen dat kenmerkend is voor de Lofoten is het jaarlijkse kabeljauwvissen, waaraan vroeger wel zesduizend boten en dertigduizend vissers deelnamen. Van januari tot maart woonden deze toegestroomde vissers in eenvoudige houten huisjes (*rorbuer*) aan de kust. Vanaf 1947 begon het aantal vissers af te nemen en nu zijn het er nog maar tweeduizend. Bovendien wordt nu, streng gereguleerd, het hele jaar op kabeljauw gevestigd. 's Zomers wordt de kabeljauw op traditionele houten stellages bij de haven gedroogd.

Austvågøy

Svolvær ❶, de hoofdplaats van het eiland Austvågøy, is al sinds de 17e eeuw een handelscentrum. Het wordt vrijwel helemaal door water omgeven en omringd door scherpe rotspieken. De plaats heeft zijn 'eigen' berg, de Svolværgeita (Svolvær-geit). Svolvær heeft een verbinding met het vasteland via de veerboot naar Skutvik en via de boot (onder andere van Hurtigruten) en het vliegtuig naar Bodø. Net als de rest van de Lofoten trekt de plaats veel kunstenaars en kunstnijverheidslieden. Het

Bezienswaardigheden

- Lofoten
- Tromsø
- Hjemelluft rots-tekeningen
- Noordkaap
- Karasjok

Kaart blz. 276

Bootjes en rorbuer (oude vissershuisjes) in Stamsund.

Veel oude rorbuer op de Lofoten zijn gerestaureerd en hebben moderne voorzieningen. Ze worden 's zomers aan bezoekers verhuurd.

Nordnorsk Kunstnersenter (Noord-Noors Kunstenaarscentrum, www.nnks.no, di. t/m zo. 10.00-16.00 uur) is hier gevestigd. De lokale kunstenaar Dagfinn Bakke, die het leven op de Lofoten op doek vastlegt, heeft hier een galerie (mei-aug.). In **Kabelvåg** 2, waar ook een kunstopleiding is gevestigd, staat een imposante houten kerk die er oud uitziet maar uit 1898 stamt.

Betaling in vis

Aan de rand van Kabelvåg staat het **Lofotmuseum** (Lofotenmuseum, www.museumnord.no, jun.-half aug. dagelijks open 10.00-18.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden). Op deze plek lag in de middeleeuwen Vågar, de eerste stad ten noorden van de poolcirkel. In de 14e eeuw bestond de Noorse export voor 80 procent uit stokvis (gedroogde kabeljauw) en was er een levendige culturele uitwisseling tussen Vågar en Europa. Oorspronkelijk stond het hoofdgebouw van het museum midden in de bloeiende vissersgemeenschap; één kamer is ingericht als het kantoor van de eigenaar van een aantal vissers-

schepen rond 1880. Deze bezat tevens alle *rorbu* in de omgeving; hij werd door de vissers die ze huurden betaald in vis. In het museum ziet u een kleine *rorbu* uit 1797, waar destijds onder primitieve omstandigheden werd gewoond, en een botenhuis met drie traditionele boten. Een ander gebouw is gewijd aan de ontwikkeling van de visindustrie op de Lofoten, die van essentieel belang is voor de regionale economie.

Het **Lofotakvariet** (Aquarium, www.museumnord.no, jun.-aug. dagelijks open 10.00-18.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden) in Kabelvåg heeft zowel zout- als zoetwatervissen en een zeehondenbassin.

Eilanden en bruggen

De E10 naar het zuiden brengt u van het ene naar het andere eiland – ze zijn allemaal via indrukwekkende bruggen met elkaar verbonden. De E10 is een van de mooiste routes van Noorwegen. Bij iedere bocht is weer een nieuwe reeks rotspieken te zien, waarvan de grimmige schoonheid contrasteert met

het groene landschap op zeeniveau. Op de zuidpunt van Austvågøy ligt **Heningsvær**, een van de vele vissersdorpen van de Lofoten, waar **Galerie Karl Erik Harr** is gevestigd (www.gallerilofoten.no, jun.-half aug. 10.00-21.00, rest van het jaar beperktere openingstijden). De imposante, 840 m lange brug over de Gimsøystraumen biedt toegang tot het kleine eiland Gimsøya. Hiervandaan voert een tweede brug over de Sundklakkstraumen naar Vestvågøy. Het dorp **Stamsund** is een van de aangelegplaatsen op de Hurtigrutenroute.

Bij het **Lofotr Viking Museum** in Borg (www.lofotr.no, jun.-aug. dagelijks open 10.00-19.00 uur, rest van het jaar beperktere openingstijden) kunt u een reconstructie zien van een Vikinghoofdmannenhuis van 83 m lang (het grootste in zijn soort dat in Noorwegen is aangehouden), evenals een smederij en drie Vikingschepen. Gidsen in historische kledij geven demonstraties van oude ambachten en in de zomer worden verschillende activiteiten georganiseerd. Het typisch Noorse **Leknes** is de belangrijkste plaats van het eiland.

Pittoreske vissersdorpen

Enkele kilometers verder naar het westen van Leknes vertrok vroeger de veerboot naar **Flakstadøya**, maar deze is vervangen door een tunnel die tot een diepte van 50 m onder de Nappstraumen door gaat.

Aan de westkust van Flakstadøya liggen verrassend genoeg her en der kleine **zandstranden**. Op zonnige zomerdagen, als kinderen in het water spelen, is het nauwelijks te geloven dat dit een poolgebied is. Het gehucht **Flakstad** 3 heeft een mooie 18e-eeuwse kerk met een uivormige koepel. Vlakbij staan monumenten voor de gevallen in de Tweede Wereldoorlog en voor vissers die zijn omgekomen op zee.

Twee andere vissersdorpen op het eiland zijn **Nusfjord** 4 en Sund. Nusfjord, dat wordt beschouwd als het best bewaarde vissersdorp van heel Noorwegen, staat op de Werelderfgoedlijst van de Unesco vanwege de unieke houten gebouwen. Sund heeft een klein visserijmuseum en een smederij, die bekendstaat om de fraaie aalschol-

verbeelden van staal (jun.-aug.). Op het eiland ligt ook **Storbåthallaren**, de oudste bekende nederzetting uit de steentijd in het noorden van Noorwegen, waar zesduizend jaar geleden mensen woonden.

De laatste brug loopt naar het eiland Moskenesøya. Ook hier zijn weer de nodige mooie vissersdorpen te vinden, waarvan **Reine** het meest pittoresk is. U kunt er een kajak of een fiets huren om de omgeving te verkennen, of een bezoek brengen aan Galerie Eva Harr.

Å als laatste

De E10 loopt ten slotte dood bij het plaatsje **Å** – een toepasselijke naam, want Å is de laatste letter van het Noorse alfabet. Hier eindigt ook de reeks bergen die samen de **Lofotenveggen** (Lofotenmuur) vormen. In Å staat een van de weinige handelsposten die in de oorspronkelijke staat bewaard zijn gebleven en het kleine **Norsk Fiskeværsmuseum** (Noors Vissersdorp-museum, www.museumnord.no, jun.-aug. dagelijks open 9.00-19.00 uur, rest van het jaar beperktere openingstij-

den). Dit museum bestaat uit 15 oude gebouwen, waaronder een boothuis, een smederij en vissers- en handelshuizen. Vanaf de punt van Moskenesøya kijkt u uit op de **Moskenesstraumen** ⑥, een maalstroom die het weliswaar niet haalt bij de Saltstraumen bij Bodø, maar vroeger door vissers werd gevreesd; zelfs bij kalm weer kolkte en kookte het water. De maalstroom is beroemd geworden door het werk van Jules Verne (*Twintig-duizend mijlen onder zee*) en Edgar Allan Poe.

De maalstroom vormt de scheiding tussen Moskenesøya en het eilandje **Værøy**, waarachter het nóg kleinere eiland **Røst** ⑦ ligt. Op deze 'vogeleilanden' voelen tal van vogelsoorten zich thuis, zoals papegaaiduikers, alken, eiderenden, zeekoeten, drieteenmeeuwen en aalscholvers. Beide eilanden hebben een klein vliegveld met vluchten naar Bodø. Vliegen is in dit gebied te verkiezen boven een bootreis, want die kan vanwege de veranderlijke omstandigheden op zee erg ruig zijn. Dankzij de Golfstroom kennen Røst en

Værøy geen strenge winters en kunnen de schapen het hele jaar op de weiden blijven.

Vesterålen, de wieg van Hurtigruten

Ten noorden van Svolvær is het uitzicht weliswaar prachtig, maar toch niet zo mooi als in het zuiden. De weg loopt vlak langs de Austnesfjord, met daarachter, in het noordoosten, de Raftsundet en de smalle **Trollfjord**, waar in de zomer de kustexpres vaart. In Fiskebøl kunt u de veerboot nemen van de Lofoten naar **Melbu** op **Hadseløya**, het eerste van de Vesterålen-eilanden.

Het **Norsk Fiskeindustri Museum** (www.museumnord.no, jul.-aug. dagelijks open 14.00-16.00 uur) ligt op het terrein van een voormalige visoliefabriek, een must voor geïnteresseerden in industriële archeologie.

Tussen Melbu en Stokmarknes aan de noordkant van het eiland staat de **Hadsel Kirke** uit 1824, typerend voor zijn tijd, maar met een aanzienlijk ouder altaarstuk uit 1520. **Stokmarknes** was de thuisbasis van de Vesterålen

Stoombootmaatschappij, opgericht door Richard With, die ook Hurtigruten stichtte. Bij het grote, nieuwe **Hurtigrutemuseet** (hurtigrutemuseet.no, jun.-aug., dagelijks 10.00-18.00 uur, rest van het jaar variëren de openingstijden) kunt u retourtickets kopen naar Svolvær.

De hoofdweg gaat over de Hadselbrug naar **Langøya**. De belangrijkste plaats op dit eiland is **Sortland**, waar in de drukke vissershaven een levendige, plezierige sfeer heerst. Aan de westkant van het eiland liggen imposante bergen, waaronder de 620 m hoge **Reka**, die populair is bij klimmers.

Op zoek naar walvissen

De 950 m lange **Sortlandbrug** ⑧ vormt de verbinding met **Hinnøya**, waar in Harstad elk jaar in juni een drukbezocht festival plaatsvindt. Een eind naar het noordwesten ligt het langgestrekte eiland **Andøya**, waar ook een brug naartoe loopt en dat anders dan de meeste andere Vesterålen-eilanden vlak is. Het bestaat voor een groot deel uit veen en is bekend vanwege de berg-

Walvissen

Walvisexcursies zijn erg populair; het is dus aan te raden om tijdig te reserveren. De boten vertrekken uit Andenes en Nyksund en de tochten duren drie tot vijf uur. Wie op de eerste tocht geen walvis te zien krijgt, mag nogmaals gratis mee. Bezoek het toeristenbureau in Svolvær, of ga voor reizen vanaf Andenes naar www.whale-safari.no.

Walvis bij een van de Vesterålen-eilanden.

De Lofoten in de zomer.

braambessen die er groeien.

In het grote vissersdorp **Andenes** 9, op de uiterste noordwestpunt, staat het **Andøymuseet** (www.museumnord.no). Andenes was in de middeleeuwen een vissersdorp en in de 17e eeuw een Nederlands walvisstation. Nu is het een van de vertrekpunten voor de befaamde **walvissafari's**.

Hinnøya heeft een gevarieerd kustlandschap met boerenland, groene dalen, ruige bergen en fjorden. Als u van de Sortlandbrug de E10 in zuidoostelijke richting volgt, komt u uit in Lødingen aan de oostkust, dat een veerbootverbinding heeft met **Bognes** op het vasteland en de E6. Een eindje naar het noorden, op het randje van de drukke haven van Harstad, ligt het schiereiland **Trondenes** 10, waar een 13e-eeuwse stenen kerk (hele jaar open) staat. De zogenaamde **Adolfkanonen** (jun.-aug.) die hier staan, zijn in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers neergezet om de toegang tot Narvik te beschermen.

Via een laatste lange brug voert de E10 over de **Tjeldsundet** vlak langs de

Ofofjord, de diepe waterweg naar Narvik op het vasteland.

De E6 naar het noorden

Afgezien van de route over de Lofoten en Vesterålen is de E6 de enige weg naar het noorden. Van Fauske loopt hij langs de rand van fjorden en door een reeks tunnels, met in het oosten het **Rago Nasjonalpark**. Dit schitterende, uitgestrekte berggebied is een van de mooiste nationale parken van Noorwegen, maar ook het minst toegankelijke (er lopen geen wegen doorheen).

Vanaf Sommarset ligt een fantastisch stuk weg van de E6 dat dwars door een prachtig berglandschap en door verschillende tunnels voert, waarvan die onder de Sildhopfjell het langst is.

Ten noorden van Kråkmo, in **Sagelv**, heeft men vijftuizend jaar oude rots-tekeningen van rendieren gevonden. Van Ulsvåg gaat een weg in westelijke richting naar **Skutvik**, waar de veerboot naar Svolvær vertrekt. De weg loopt verder naar het eiland Engøløya, dat eeuwen geleden een belangrijk machtscentrum was. Er zijn veel gra-

ven en grafheuvels te vinden – de grootste in **Sigarshaugen**. In Presteid, op het eiland Hamarøy, bevindt zich het **Hamsunteret** 11, dat is gewijd aan de bekendste schrijver van Noorwegen (zie kader hiernaast).

Als u weer terug bent op de E6 komt u iets ten noorden van **Bognes** langs rotstekeningen met een veertigtal onderwerpen. De bergen ten oosten van de Tysfjord zijn populair bij bergbeklimmers, vooral de 1392 m hoge **Stetind**, die soms wel 'de grootste obelisk ter wereld' wordt genoemd. Dit gebied is ook rijk aan grotten, met als bekendste de **Råggevjavie**, die 620 m diep is.

Narvik

Dankzij het diepe, ijsvrije water van de Ofofjord werd **Narvik** 12 een belangrijke exporthaven voor ijzererts uit Noord-Zweden. In 1883 werd een spoorweg van de Zweedse mijnstad Kiruna naar de haven voltooid. Tegenwoordig is Narvik het eindpunt van de Noorse Ofofbanen, het steile spoorwegtraject dat de verbinding vormt met de spoorlijn door Noord-Zweden. In de Tweede Wereldoorlog zijn er zware gevechten geleverd om Narvik, dat ruim vijf jaar door de Duitsers bezet werd gehouden. Deze periode wordt belicht in het **Narvik Krigsmuseum** (Oorlogsmuseum, www.krigsmuseet.no, jun.-aug. ma.-vr. 10.00-19.00, za. 10.00-18.00 en zo. 12.00-18.00 uur, rest van het jaar variërende openingstijden). In de zomer kunt u de kabelbaan 650 m omhoog nemen naar de top van Fagernes voor een overzicht van de stad.

De provincie Troms og Finnmark

Ten noorden van Narvik gaat de E6 via een grote brug over de Rombakfjord, passeert de zijweg naar Zweden en komt bij Bjerkvik uit op de E10. Dan gaat de weg omhoog, verlaat u Gratangseidet en bereikt u Troms og Finnmark (een samenvoeging in 2020 van de provincies Troms en Finnmark), een contrastrijk, typisch Noord-Noors gebied

met ruige bergen met scherpe pieken, ontelbare eilandjes en zeerotsen, een lieflijk landschap op zeeniveau, snelstromende rivieren en vele meren. De provincie wordt doorsneden door een aantal grote fjorden en staat ook bekend om zijn dalen met bosaanplantingen.

Setermoen, iets ten noorden van Narvik, ligt midden in een militair gebied en is een belangrijke garnizoensplaats. De militaire aanwezigheid is ook zichtbaar bij Bardufoss, waar een grote luchtmachtbasis ligt. Vanaf Bardufoss volgt de E6 de rivier de Målselv en buigt voorbij het Takvatnet af naar het oosten, waar u bij een volgende afslag een schitterend uitzicht op de bergen in de verte hebt. In de buurt van de **kerk van Balsfjord**, ongeveer 10 km van Storsteinnes, bevinden zich rotstekeningen die 2500 tot 4000 jaar oud zijn. In de vruchtbare omgeving van Balsfjord worden veel geiten gehouden.

Nationaal park Øvre Dividal

Als u een alternatieve route zoekt, kunt u voordat u Bardufoss bereikt bij Elverum weg 87 naar het oosten nemen.

Een lynx.

Borstbeeld van Knut Hamsun, een Noorse schrijver die in 1920 de Nobelprijs voor de Literatuur ontving.

HET HAMSUNCENTRUM

Het Hamsunteret (www.hamsunseret.no, jun.-half aug. dagelijks open 10.00-18.00, rest van het jaar wo. t/m vr. 10.00-15.30, za.-zo. 11.00-17.00 uur, jan. gesloten) in Presteid op Hamarøy, ten westen van Narvik, werd 150 jaar na de geboorte van Knut Hamsun (1859-1952) geopend (2009). Hamsun is een van Noorwegens beroemdste schrijvers. De schrijver, die in 1920 de Nobelprijs voor de Literatuur ontving, was een extreem controversieel figuur in zijn vaderland, even bekend om zijn boeken als om zijn nazisympathieën. Zowel voor, tijdens als na de Tweede Wereldoorlog was hij een fervent aanhanger van het naziregime – zijn Nobelprijzemedaille stuurde hij naar Joseph Goebbels. Enkele van zijn bekendste romans zijn *Hoe het groeide*, *Honger* en *Mysteriën*.

Vanaf deze weg is de **Målselvossen** 13 bereikbaar, een waterval met een hoogteverschil van slechts 15 m, maar met een lengte van liefst 600 m. De Målselv staat bekend om zijn zalm en bij de waterval zijn zalmtrappen aangelegd. Vanaf Rundhaug volgt een secundaire weg de Målselv tot Øverbygd en gaat dan verder langs **Tamokdalen**, tot hij bij Øvergård uitkomt op de E6.

Verder naar het zuiden bij de Zweedse grens ligt het **Øvre Dividal Nasjonalpark** 14, waar de vier belangrijkste roofdieren van Noorwegen – beren, wolven, lynxen en veelvraten – voorkomen.

Tromsø

Tromsø 15 beslaat het grootste deel van het eiland Tromsøya én een deel van het aangrenzende eiland Kvaløya. Met een bevolking van ruim 75.000 inwoners is het de grootste stad van Noord-Noorwegen. Tot de opening van de eerste brug in 1960 werd alles per veerboot vanaf het vasteland aangevoerd.

Tegenwoordig is er een tweede brug en strekt zich onder de stad een heel netwerk van tunnels uit, met onder-

grondse parkeerruimten en rotondes. Het tunnelstelsel verbindt het centrum van de stad met de internationale luchthaven Tromsø Langnes. Tromsø wordt ook wel de Toegangspoort tot het Poolgebied, de Noordelijke IJzeestad of het Parijs van het Noorden genoemd.

Op deze plaats woonden negenduizend jaar geleden al mensen. In 1252 werd Tromsø een kerkelijk centrum en tussen 1300 en 1700 werd de ontwikkeling van de stad sterk beïnvloed door de Hanze. Vanwege handelsbeperkingen was de stad in de middeleeuwen sterk afhankelijk van Bergen. In 1794 kreeg Tromsø marktprivileges (*kaupang*) en handelsrechten. Het werd een centrum van de handel met Noordwest-Rusland. Russische schepen voerden hout, koolzaad, meel en andere producten aan uit het gebied rond de Witte Zee, in ruil voor vis en Hanzegoederen.

Aan het begin van de 19e eeuw was Tromsø een uitvalsbasis van pelsjagersexpedities op het pakijns, zowel naar het noorden als oostwaarts naar de eilandengroep Spitsbergen (Svalbard). In dit gebied vonden verschillen-

de zeeslagen plaats. In 1944 werd het Duitse oorlogsschip *Tirpitz* door Britse bommenwerpers tot zinken gebracht.

Musea en kathedralen

Hoewel de visserij (onder andere op garnalen en haring) het belangrijkste is, zorgen ook de universiteit en een regionaal opleidingsziekenhuis voor werkgelegenheid. Het **Tromsø Universitetsmuseum** (www.uit.no/tmu, jun.-aug. dagelijks open 9.00-18.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden) is gewijd aan de cultuur en natuur van het noorden en aan de Samen. Het bezit bovendien een replica van een Vikinggemeenschapshuis. In het **Polarmuseum** (www.uit.no/tmu/polarmuseum, jun.-aug. dagelijks open 9.00-18.00 uur, rest van het jaar 11.00-17.00 uur) in de historische havenwijk staan poolexpedities centraal. Een stukje verder naar het zuiden, in een opvallend gebouw aan het water, vindt u **Polaria** (www.polaria.no, hele jaar dagelijks open); de moeite waard als u in het poolgebied geïntereiseerd bent. Er horen een museum, een aquarium en een 3D-

bioscoop bij. Het **Nordnorsk Kunstmuseum** (dagelijks open 10.00-16.00 uur, toegang gratis) heeft een goede collectie Samische en Noord-Noorse kunst.

In het centrum van Tromsø staat de in 1861 voltooide **Domkirke** (kathedraal, jun.-aug. di. t/m zo.) van het lutherse kerkgenootschap in Noorwegen, een van de grootste houten kerken van het land.

Op het vasteland vindt u de opvallende **Ishavskatedralen** (IJzseekathedraal, jun.-half aug. ma. t/m za. 9.00-19.00, zo. vanaf 13.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden). Deze kathedraal is ontworpen door Jan Inge Hovig en voltooid in 1965. De hele oostwand bestaat uit een reusachtig glas-inloodraam van 23 m hoog met als thema de Wederkomst van Christus.

Hier vlakbij gaat een kabelbaan naar de 420 m hoge top van de **Storsteinen**, die een magnifiek uitzicht over de stad en de omgeving biedt. Daarnaast heeft Tromsø een **botanische tuin** (uit.no/tmu/botanisk) die gespecialiseerd is in planten uit koude streken van over de hele wereld. Ook kan de stad bogen op

De Ishavskatedralen in Tromsø doet denken aan een Samische tent en het ijs van een gletsjer.

Tromsø.

Rendieren

In plaats van koeien of paarden houdt men in het noorden van Noorwegen vaak rendieren. Ze worden ook gebruikt om sleeën of boomstammen te trekken. Rendieren leven van mos en korstmoss.

de noordelijkste brouwerij van Europa, Mack, die is opgericht in 1877 en beroemd is om zijn Arctic Ale (poolbier). De brouwerij ligt vlak bij het centrum en heeft een eigen café.

De Øksfjordjøkelen

Ten noordwesten van Tromsø, waar de lange **Ullsfjord** en **Lyngenfjord** in zee uitmonden, ligt een aantal eilanden. Tussen deze fjorden strekt zich een lang, breed schiereiland uit, met aan de oostkant de **Lyngsalpene** 16 (Lyngenalpen). De besneeuwde toppen en gletsjers van deze keten komen het best tot hun recht vanaf de oostkant van de Lyngenfjord. In plaats van de hoofdweg kunt u een doorsteek kiezen, door ten zuiden van Tromsø weg 91 door het Breivikdal en dan de veerboot over de Ullsfjord naar Svensby te nemen, vervolgens naar Lyngseidet te rijden en een tweede veerboot te nemen over de Lyngenfjord naar Olderdalen en de E6.

De hoofdroute is de E8 naar het zuiden, die bij Nordkjosbotn uitkomt op de E6. Vervolgens loopt de weg eerst naar het noordoosten via Skibotn langs de

Lyngenfjord, met uitzicht op de bergen aan de overkant van het water, dan oostwaarts langs de Rotsundet, tegenover het eiland Uløya, en ten slotte landinwaarts naar de Reisafjord. Naar het westen is het uitzicht prachtig, vooral na de beklimming van de **Kvænangsfjellet**, waar u uitkijkt over een groots panorama van eilanden en bergen, alvorens af te dalen naar de Burfjord.

Niet verbij Alteidet gaat een smalle weg naar de Jøkelvfjord in het noorden, waar de **Øksfjordjøkelen** 17 ligt, die als enige gletsjer op het vasteland van Noorwegen in zee eindigt. Verder naar het oosten bereikt u het meest afgelegen deel van Noorwegen.

Het oostelijk deel van Troms og Finnmark (het oude Finnmark)

Een beschrijving van het voormalige Finnmark is onmogelijk zonder superlatieven en indrukwekkende cijfers. Het was tot de samensmelting met Troms in 2020 de grootste provincie van Noorwegen, met een oppervlakte van 48.000 km². Dat is circa 15 procent van het hele land, maar er wonen slechts

iets meer dan 75.000 mensen – nog geen 2 procent van de totale bevolking.

Dit gebied ligt op dezelfde geografische breedte als Alaska en Siberië, maar vanwege de Golfstroom vriezen de havens zelfs midden in de winter niet dicht. Landinwaarts kan de temperatuur dalen tot -50 °C, terwijl het tijdens de korte zomer 32 °C kan worden. Van half mei tot eind juli gaat de zon hier helemaal niet onder – midden in de nacht kunt u buiten de krant lezen – en van eind november tot eind januari blijft de zon permanent onder de horizon.

Het landschap is spectaculair, met de hoogste bergen in het noordwesten en een uitgestrekt bergplateau, de **Finnmarksvidda**, in het zuiden en zuidoosten. De kale, grijze rotsen langs de kust staan bloot aan de volle kracht van de winterstormen. Wat echter de meeste indruk maakt, is de enorme uitgestrektheid van dit gebied: onbewoonde bergen en *fjells* strekken zich schijnbaar eindeloos uit tot aan de horizon.

Een groot deel van dit schitterende gebied is tegenwoordig dankzij goede wegen toegankelijk met de auto of het openbaar vervoer en er zijn vliegverbindingen tussen tal van kleine vliegveldjes. De schepen van Hurtigruten vormen de verbinding tussen de plaatsen en dorpen langs de kust.

De bewoners zijn hier erg gehecht aan hun deel van Noorwegen, dat al tienduizend jaar wordt bewoond. Er wonen niet alleen Noren en Samen (Lappen), maar ook veel mensen van Finse origine. De Noren vestigden zich in de 14e eeuw al aan de kust, maar ook in de 18e en 19e eeuw kwamen er mensen uit het zuiden van het land naar dit gebied. In diezelfde tijd trokken er eveneens veel migranten uit Finland en Zweden heen.

Rotstekeningen

Iets ten zuiden van **Alta** is een unieke verzameling prehistorische rotstekeningen te zien in het **Alta Museum** 18 in Hjemmeluft (www.altamuseum.no, het

hele jaar dagelijks open, wisselende tijden). De circa vijfduizend afbeeldingen op vier verschillende locaties zijn in 1972 ontdekt en staan op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. Ze zijn via een pad van 3 km te bezichtigen vanaf het museum heuvelafwaarts tot de fjordzijde. Deze afbeeldingen zijn 2500 tot 6000 jaar oud en tonen mensen, dieren (vooral rendieren), boten en wapens. Sommige zijn schitterend, en het is goed te ontcijferen wat elke tekening betekent.

De cultuur van de Samen

Het is vrij gemakkelijk om in dit deel van Noorwegen de weg te vinden – er zijn er namelijk niet veel. Van Alta voert de E45 in zuidelijke richting naar **Kautokeino** 19 en de Finse grens. Kautokeino is de grootste Samische gemeenschap van het land en het centrum van het Samische onderwijs (met onder andere een rendierenhouderijopleiding). Het **Kulturhuset** herbergt het enige Samische theater van het land en in het **Kautokeino Museum** is een traditionele Samische nederzetting nagebouwd.

Ten noorden van het Leirbotnvatn

Prehistorische rotstekening in Hjemmeluft.

Kamperen in Troms og Finnmark.

Een schip van Hurtigruten in de Ullsfjord.

VERSCHROEIDE AARDE

De Tweede Wereldoorlog was een nachtmerrie voor de regio. Vanaf de herfst van 1944, toen de bevrijders uit de Sovjet-Unie de noordgrens overstaken, pasten de Duitsers op hun terugtocht naar het zuiden de tactiek van de verschroeide aarde toe. Boerderijen, dorpen en grotere plaatsen werden platgebrand, en ook akkers en bossen werden niet gespaard. De gevolgen voor onder andere de infrastructuur van vervoer en communicatie waren groot.

Tekenen hiervan zijn te zien in **Alta**, waar opvalt dat er veel slordig aandoende gebouwen staan. Dit is kenmerkend voor veel plaatsen in het noorden van Noorwegen, die na de verwoestingen in de oorlog in snel tempo moesten worden herbouwd.

Samenspraak

De taal van de Samen is verwant aan het Fins, Ests en Hongaars, al zijn er grote verschillen. Er bestaan tal van dialecten, waarvan het Noord-Samisch het meest wordt gesproken.

[bereikbaar door vanuit Alta de fjord te ronden] strekt zich 45 km lang tot aan het dorp **Skaidi** een gebied van volstrekte leegte uit. De E6 volgt een eenzame route door het woeste landschap. Het enige teken van leven zijn de rendierkudden.

Hammerfest

Skaidi is een populaire uitvalsbasis voor sportvissers, jagers en wintersporters. Het ligt op de splitsing van de E6 en weg 94 naar **Hammerfest** 20, 56 km verder op het kale, rotsachtige eiland Kvaløya. Hammerfest is de noordelijkste stad van de wereld. De in 1789 gestichte stad had lange tijd de beste ijsvrije haven in de noordelijke wateren, maar werd herhaaldelijk getroffen door stormen, orkanen en door mensen veroorzaakte rampen. In 1825 verwoestte een orkaan huizen en boten en in 1882 bracht een nog zwaardere storm zoveel schade toe dat de Duitse keizer, de Engelse koningin Victoria en de Russische tsaar geld schonken voor het herstel. In 1890 koesterde Hammerfest ambitieuze plannen voor de bouw van een wa-

terkrachtcentrale, maar een maand na de start van de werkzaamheden brak een brand uit en werd twee derde van de stad in de as gelegd. Het jaar daarop echter werd Hammerfest, dat een generator van Thomas Edison had aangeschaft, de eerste Europese stad met elektrisch licht.

Van meet af aan was de haven zowel commercieel als strategisch van groot belang. Ten tijde van de invasie in 1940 was Hammerfest een bloeiende gemeenschap, maar toen de Duitsers zich terugtrokken staken ze de stad in brand. Er bleef niets van over, behalve de **kapel** op de begraafplaats. De stad is tegenwoordig de voornaamste trawlerhaven van Noorwegen en speelt een steeds grotere rol in de exploitatie van de offshore olie- en gasvelden van Snøvit.

De Meridiaanzuil

Hammerfest ligt pal aan de kust, met daarachter een steile rotswand. Het belangrijkste monument is de **Meridianstøtta** (Meridiaanzuil), die aan het eind van de 19e eeuw onder koning Oskar II werd opgericht ter herdenking van de

eerste internationale opmeting van de aarde (1815-1852), een gezamenlijke onderneming van Rusland, Noorwegen en Zweden. Als u vanuit de stad langs de rotswand omhoog wandelt, ziet u op het hoogste punt de Middagpaal, met een kanonskogel erbovenop. Wanneer de schaduw van de paal naar de Meridiaanzuil wijst, is het precies 12.00 uur.

In 1809 werd Hammerfest aangevalen door twee Britse oorlogsschepen, nadat Noorwegen de kant van Napoleon had gekozen. De stad viel en de Britten gaven zich een week lang over aan plundering en verwoesting. De kanonskogel boven op de Middagpaal herinnert aan deze gebeurtenissen. Om nieuwe aanvallen te voorkomen werd in 1810 de **Skansen** (redoute) gebouwd. De acht kanonnen zijn nooit ter verdediging afgevuurd. De wandeling voert verder langs een baken dat in 1882-1883 door de jongeren van de stad is gebouwd 'omdat ze geen ander vertier hadden'.

Een opvallend bouwwerk is de ronde **Isbjørnhallen** (IJsbeerhal), die gebruikt wordt voor sportevenementen en beurzen. Aan de andere kant van de stad

staat een al even markante **kerk** (jun.-aug.), waarvan de vorm teruggrijpt op de traditionele rekken waarop vis wordt gedroogd. Het altaarstuk – een glasmozaïek uit 1632 – is afkomstig uit de eerste kerk van de stad.

In 1963 werd in Hammerfest de **Isbjørnklubben** opgericht. Deze 'Koninklijke IJsbeervereniging' biedt een origineel souvenir aan: een lidmaatschapscertificaat dat vergezeld gaat van een speldje en een sticker. U kunt het aanvragen bij het **museum** van de vereniging, dat gevestigd is in hetzelfde gebouw als het toeristenbureau.

De Noordkaap

Van Skaidi gaat de E6 in noordoostelijke richting verder door een woest en onbewoond gebied, waarna hij bij Olderfjord omlaag loopt naar zee. Hier nemen de meeste mensen de weg naar het noorden, in de richting van de **Nordkapp** 21 (Noordkaap), voor velen het eindpunt van een lange pelgrimstocht per auto, camper, motor, schip, bus of zelfs fiets. Het alternatief is vliegen naar Honningsvåg

Pas op voor overstekende elanden.

Hammerfest.

De Noordkaap.

Overal langs de noordkust komen papegaaiduikers voor.

De E69 voert langs de Porsangerfjord en eindigt in Kåfjord. Vanaf hier loopt een tunnel naar **Honningsvåg**, dat op het eiland Magerøya ligt. Tussen Honningsvåg en de Noordkaap strekt zich over 35 km een adembenemend pool-landschap uit. Het kale, boomloze eiland is van een ongewone schoonheid, die op zonnige dagen nog wordt versterkt door de helderheid van het licht. Helaas is het maar al te vaak mistig.

De schepen van Hurtigruten vormen de grootste stimulans voor de toeristische ontwikkeling van deze regio. Tegen 1920 was het eerste gebouw in dit schitterende, ongerepte gebied een feit. De weg van Honningsvåg naar de Noordkaap werd in 1956 in gebruik genomen, evenals een centrum met een souvenirwinkel, een zelfbedieningsrestaurant en een postkantoor.

In 1989 maakte dit gebouw plaats voor de **Nordkapphallen** (www.visitnordkapp.net, half mei-half aug. 11.00-1.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden), met een rond restaurant en daaronder een filmzaal, waar op een scherm van 225 graden een film over

Het monument op de Noordkaap.

de vier seizoenen van Troms og Finnmark wordt vertoond. Op de Noordkaap is het van november tot eind januari dag en nacht donker; de middernachtzon schijnt er van half mei tot eind juli.

Een ondergrondse tunnel leidt van de hal naar de champagnebar, die als een amfitheater in de rotsen is uitgehakt en uitzicht biedt op de Noordelijke IJzee. Van het balkon kijkt u recht omlaag naar de zee in de diepte; het uitzicht is bijzonder spectaculair. In de tunnel zijn afbeeldingen te zien van verschillende historische gebeurtenissen op de Noordkaap. Op het plateau staan zeven wielvormige sculpturen, in 1988 gemaakt door zeven kinderen uit zeven landen. Het zijn monumenten voor 'vreugde, vriendschap en samenwerking' voor alle kinderen ter wereld.

Honningsvåg

Behalve de hoofdweg naar de Noordkaap is er maar één andere weg op het eiland. Deze loopt naar het dorp **Gjesvær** aan de westkust. Aan de oostkant van Magerøya ligt de kleine vissersgemeenschap Skarsvåg. Honningsvåg,

waar de veerboot aankomt, is al heel lang een vissershaven en een belangrijk loodsstation. Vroeger legden er vooral trawlers aan, wel vierduizend per jaar. De meeste kwamen uit Groot-Brittannië; door die contacten ontwikkelde Honningsvåg zijn eigen primitieve Engels, een combinatie van gebarentaal en af en toe wat Engelse woorden. Zoals zoveel plaatsen in het noorden werd ook Honningsvåg in de Tweede Wereldoorlog in brand gestoken; alleen de kerk uit 1884 is bewaard gebleven. In Honningsvåg staat het kleine **Nordkappmuseet** (kystmuseene.no, jun.-half aug. dagelijks open 10.00-19.00 uur, rest van het jaar beperktere openingstijden).

De meeste plaatsen hier liggen aan de kust, maar de twee belangrijkste Samische gemeenschappen – Kautokeino en **Karasjok** 22 – liggen diep in het binnenland. Als u terugkeert van de Noordkaap kunt u via Lakselv, aan het eind van de Porsangerfjord, naar Karasjok rijden. De **Gamle Kirke** uit 1807 heeft de oorlog overleefd. De **Samiske Samlinger** (Samenmuseum en -biblio-

theek, half jun.-half aug. dagelijks open 9.00-18.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden) heeft een interessante collectie Samische literatuur. Karasjok is de hoofdstad van Noors Samenland en de zetel van het Samisch parlement, dat bijeenkomt in een prachtig modern gebouw dat de vorm van een Samische tent heeft. **Sápmi Park**, een Samisch themapark (half juni-half aug. dagelijks open 9.00-19.00 uur, rest van het jaar wisselende tijden), geeft een beeld van de Samische cultuur en geschiedenis.

In Karasjok maakt de E6 een grote U-bocht en gaat weer naar het noorden. Hij volgt iedere bocht van de rivier de Tana helemaal tot **Tana Bru** 23, dat bij de eerste brug over de rivier ligt en het kruispunt van vier wegen is. Eén ervan is de alternatieve route naar het oosten vanaf Lakselv (weg 888), die zich aan het begin van de Porsangerfjord afsplitst van de E6. Langs deze lange weg liggen weinig dorpen, maar hij voert door twee schitterende gebieden – van **Børselv** naar de **Laksefjord** en over de **Ifjordfjellet**.

Krabsafari

Verschillende bedrijfjes in Kirkenes organiseren koningskrabsafari's. De deelnemers springen, gekleed in een wetsuit, in de Barentsz-zee en helpen – als ze durven – mee met de vangst van de reusachtige krabben. Eenmaal terug aan wal kunnen ze zich te goed doen aan hun vangst. Ga voor meer informatie over alles wat te doen is in Kirkenes naar bookingkirkenes.no.

Het eiland Magerøya.

ROUTE NAAR CHINA

De Noordkaap kreeg zijn naam van de Engelse kapitein Richard Chancellor, die in 1553 als kapitein van de *Edward Bona-venture* een nieuwe route naar China zocht en het spectaculaire noordelijkste punt van Europa rondde. Pas in de 19e eeuw begon de Noordkaap bezoekers te trekken. In 1845 werden passagiers van de *Prinds Gustav* naar de wal geroeid, waarna ze 300 m omhoog moesten klauteren naar het plateau op de top.

Na een bezoek van de onverschrokken koning Oskar II in 1873 organiseerde Thomas Cook in 1875 de eerste groepsreis voor 24 Engelsen. Tegen 1880 was van de baai naar de top een pad aangelegd met primitieve relingen erlangs. Tijdens een 11 km lange wandeling naar beneden vanaf het plateau kunt u de resten van de kade zien.

Eindelijk zon

Na twee maanden winterse duisternis viert Vardø de terugkeer van de zon met een saluutschot op de eerste dag dat de hele schijf boven de horizon zichtbaar is. Meestal is dit rond 20 januari.

Van Ifjord gaat de weg nog verder noordwaarts naar het schiereiland Nordkyn en **Kjøllefjord** 24, Mehamn en Gamvik, helemaal aan de rand van het land. Ongeveer 15 km van Kjøllefjord, inclusief een half uur lopen over een goed begaanbaar pad, liggen de resten van het **walvisstation Oksevåg**, dat van 1864 tot 1905 in gebruik was. Er lopen ook goed aangegeven wandelpaden door het **natuureservaat Slettnes** bij Gamvik (hele jaar open).

Aan de overkant van de brug in Tana Bru splitst de weg zich. De E6 voert in oostelijke richting naar **Kirkenes**, dat slechts 5 km van de Russische grens ligt. Weg 890 gaat in noordelijke richting via de 400 m hoge pas **Oarddojoke**, naar **Berlevåg** en **Båtsfjord**; dit zijn twee vissersdorpen aan de noordkust van het schiereiland Varanger.

De Varangerfjord

Als u de E6 naar het oosten volgt, komt u in **Varangerbotn** 25. In dit deel van Noorwegen, waar de fjorden tot diep in het binnenland reiken, bent u nooit ver van het water. In Varangerbotn bevindt

zich een klein, maar interessant Samenmuseum, het **Samiske Museum** (dvmv.no, half jun.-half aug. dagelijks open 10.00-18.00, half aug.- half jun. ma. t/m vr. 10.00-15.00 uur). Het is ook de moeite waard om via de E75 langs de noordoever van de Varangerfjord naar **Vadsø** 26 te rijden. In **Nesseby** staan een houten kerk (1858) en de oudste blokhut (1700) van Varanger.

Finse migranten

Vadsø heeft een grote, uit Finland afkomstige bevolkingsgroep, de zogenaamde **Kvens**. Het **Ruija Kven Museum** (half jun.-half aug. di. t/m vr. 10.00-15.00, za.-zo. 12.00-15.00 uur) is in twee gebouwen gevestigd. Het ene is een woonhuis in Finse stijl, Tuomaingårdén, het andere, Esbensengårdén, een patriciërshuis uit 1840.

Voor de **kerk** van Vadsø uit 1958 staat de Koningssteen met de handtekeningen van koning Olaf V van Noorwegen, president Kekkonen van Finland en koning Karel Gustaaf van Zweden, die deze plaats in 1977 tegelijkertijd bezochten om het **Innvandrermonumentet** (Immi-

grantenmonument) te onthullen. Het monument herinnert aan de Finnen die in de 19e eeuw naar Finnmark trokken, op zoek naar voedsel en werk.

In Vadsø staat ook de **Luftskipsmashta**, de ankermast waaraan het luchtschip van ontdekkingsreiziger Roald Amundsen, de *Norge*, in 1926 was afge-meerd. Twee jaar later maakte de *Italia* van Umberto Nobile eveneens gebruik van de ankermast.

Vorbij Vadsø ligt alleen nog de oostelijkste plaats van Noorwegen, **Vardø** 27, de enige grote plaats van de Arctische klimaatzone. Sinds ongeveer 1300 lagen er versterkingen bij Vardø; de huidige achthoekige redoute stamt echter uit 1738. Het enige overblijfsel van het oorspronkelijke fort is een balk die de handtekening van koning Christiaan IV en het jaartal 1599 draagt. Later hebben andere vorsten hun namen erbij gezet: koning Oskar II (in 1873), Håkon VII (in 1907) en Olaf V (in 1959). De balk is te bezichtigen in de **Vardøhus Festning** (www.forsvarsbygg.no, half apr.-half sep. dagelijks open 10.00-21.00, rest van het jaar tot 18.00 uur).

In het verlaten vissersdorp Hamningberg aan de kust ten westen van Vardø vindt u veel oude architectuur en een oude kerk. Als u terugkeert naar het zuiden komt u bij **Ekkerøya**, de enige vogelrots die in deze regio met de auto bereikbaar is. Vorbij Varangerbotn volgt de E6 de kust door een onbewoond gebied naar het zuidoosten. **Bugøyenes** is een oud vissersdorp aan de kust dat, net als Hamningberg, in de oorlog is ontsnapt aan de verwoesting. **Bugøyfjord**, verder naar het oosten, is een oud handelscentrum.

Op slechts 8 km ten zuidwesten van de Finse grens ligt het plaatsje **Neiden**, met de enige Russisch-orthodoxe kerk van Noorwegen, waar de Skollé-Samen de diensten bijwonen. Sinds 1965 wordt er elk jaar een speciale dienst in deze kerk gehouden om ervoor te zorgen dat het water van de rivier de geneeskragtige werking behoudt die het naar verluidt heeft. De gerestaureerde boerderij Labahå in Neiden, die gebouwd is door Finse immigranten, maakt deel uit van het **Sør-Varanger Museum** (dagelijks open, half jun.-aug.

Sneeuwhotel

Het Kirkenes Snow Hotel wordt elk jaar opnieuw opgebouwd (www.kirkenessnowhotel.com).

Het verlaten vissersdorp van Hamningberg en de oever van de Barentszee.

Op excursie in Kirkenes.

9.30-17.00, rest van het jaar tot 14.00 uur) in Kirkenes.

Dit oostelijke deel van Noorwegen werd belangrijk door de ontdekking van ijzererts in Bjørnevatn. Van 1906 tot 1996 werd het erts uit de mijnen verscheept vanuit de haven van **Kirkenes** 28. Deze regio is tevens een centrum van de visserij, landbouw, bosbouw en rendierhouderij. In Kirkenes zijn de verlaten installaties van de Sydvaranger ijzerertsmaatschappij niet over het hoofd te zien. Hoewel er een mooi en modern onderkomen staat, het Thon Hotel Kirkenes, oogt de stad enigszins ongepolijst. Dat is ook niet zo vreemd, want in de vorige eeuw zijn hier – en in de onmiddellijke omgeving – maar liefst vier oorlogen gevoerd. Naast Malta geniet Kirkenes de twijfelachtige eer in de Tweede Wereldoorlog het vaakst gebombardeerd te zijn van heel Europa. Het werd in 1944 bevrijd door de Russen, waardoor de bewoners ook nu nog een opmerkelijke sympathie koesteren voor de Russische grootmacht. De onderaardse tunnels, waar de plaatselijke bevolking tij-

dens de oorlog schulde, zijn toegankelijk voor bezoekers.

Een bijzondere grenspost

Op het noordoostelijkste puntje van Noorwegen, in **Grense Jakobselv**, staat een kapel die op bevel van koning Oskar II in 1869 werd gebouwd om het Noorse grondgebied te beschermen. Het idee van een kapel in plaats van een fort op deze strategische plek ontstond toen de Noren merkten dat de Russen altijd naar hun eigen orthodox-Russische kerk gingen, die niet ver over de grens lag. Volgens de Noorse redenerie zouden de Russen, geconfronteerd met een protestantse kerk, zich realiseren dat ze op Noors grondgebied waren beland. Deze opmerkelijke en vreedzame aanpak bij het handhaven van de grens was bijzonder succesvol.

In het uiterste noorden is Noorwegen op sommige plaatsen slechts een paar kilometer breed; een lang, smal deel strekt zich zuidwaarts uit tussen Rusland en Finland. Hier ligt het **Øvre Pasvik Nasjonalpark** 29, dat ook het grootste ongerepte woud van het land omvat. Dit tamelijk vlakke gebied bestaat uit naaldbossen, kale rotsen, moerassen en twee waterlopen die uitmonden in de rivier de Pasvik, die de officiële grens tussen Noorwegen en Rusland vormt. In het nationale park komen onder andere dieren voor zoals elanden, rendieren, beren en veelvraten, evenals wilde zwanen, Laplanduilen, rietganzen, zeearenden, giervalken, zwarte ruiters en kraanvogels. Het hele gebied wordt beschermd en vormt een vredige grenstrook van 122 km lang tussen Oost en West.

Kirkenes ligt ver weg van alles...

Op koningskrabsafari in Kirkenes.